

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ-ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

Περίοδος Β — Έτος Α'ον (16ον) | ΑΡΙΘ. 3 (612) | Σάββατον, 29 Δεκεμβρίου 1918.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΗΣ: Παλιά και Νέα Ίδιανικά.
 ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ: Η Πηγή (ποίημα).
 ΓΙΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ: Όλεθροι (ποίημα).
 ΣΒΗΝ DE LIGNIÈRES: Ό Ίδρυτής της Σοσιάλ-δη-μοκρατίας.
 ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ: Τραγούδια χωρίς Ρυθμό.
 ΓΙΑΝΝΗΣ Β. ΚΑΜΠΥΣΗΣ: Στενή ματία (Διήγημα).
 ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ: Επιγράμματα.
 ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΛΙΤΗΣ: Τραγούδια της Άκρογιαλιάς (ποίηματα).

Π. Κ.: Κοινή Γνώμη.
 Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα και Πρόγναρα.
 Α. ΡΙΕΡΡΕ: Οι δύο Έπαναστάσεις.
 ΑΝΘΕΜΙΟΣ: Ήθικά παραγγέλματα.
 ΡΗΓΗΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Κριτικά Σημειώματα.
 Α. ΔΕ ΛΑΜΑΡΤΙΝΕ: Στίχοι σε Album.
 ΣΤ. ΛΑΜΠΕΤΗΣ: Ό Χριστιανισμός και ό Πόλεμος.
 ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΗΣ: Η Πνευματική Ίδιοκτησία
 ΑΠΟ ΒΛΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΛΟΜΑΔΑ
 Χωρίς Γραμματόσημο.

ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

Είς την Δ' και Ε' σειράν εξεδόθησαν γραμμάτια αξίας

100,000 — 10,000 — 1,000

500 ΚΑΙ 100

ΔΡΑΧΜΩΝ

Πωλούνται είς όλας τας Τραπεζας Άθηνών, Πειραιώς,
 Θεσσαλονίκης, Πατρών, Κερκύρας, Βόλου,
 Σύρου και Καλαμών.

ΕΚΔΟΣΙΣ « ΤΥΠΟΥ »

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ-ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ, ΑΘΗΝΑΙ.

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

ΕΡΓΑΤΗ!

(Ποίημα Κωνσταντίνου Χατζοπούλου).

Ξύπνα μονάχα ἀπ' τ' ἀποκοίμομά σου,
μὴ σκόβεις, λεημοσύνη μὴ ζητᾷς!
Τρίξε τὰ δόντια, ἀγρίεψε, ἀνταριάσου,
οπάσε ὅποιον μὲρὸς σου μπόδιον ἀπαντᾷς.

Ρίχνε δὲ, κόβει τὴν ὁρμή σου, χύμα
σὺν ἀκράτητῃ θάλασσᾳ πλατειᾷ.
Καθ' ἄλλο μεγαλεῖο μωροσιὰ σου τριμα
ἄς πέση ἀπ' τὴ γεροῖ σου τὴ γροδιὰ.

Αἰῶνες δὲν ἀπόστασες νὰ γέρνης,
σὺν τῷ κωθρῷ τῷ βῶδι, στὸ ζυγῷ;
Νὰ σοῦ φερῶζον ἄλλοι δὲ, οὐ σπέρνεις,
ἀργὸς νὰ θρέφης σιάζοντις ἰδρῷ;

Χύνοντας αἷμα οὐ νὰ τοὺς πλουτᾷνης,
νὰ τοὺς ἐφῶνης σκίθοντις στὴ γῆ;
Κ' εὐὸ νὰ λαχαρᾷς, νὰ μὴ χορταίνης
γιὰ τὸ πικρὸ σου, τὸ ξερὸ ψωμί;

(Ριζοσπαστής)

***

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ

('Απὸ ἄρθρο τοῦ βουλευτῆ Θεοφάνους Ι. Σίδερη)

...Ἐτοί ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἔλυσε τὸ κοινωνικὸν
ζήτημα. Ἐπὶ δύο χιλιάδες χρόνια τώρα κηρύσσεται ἡ
ἀγάπη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ τοῦτο, ἡ
ἐχθρότης, ἡ κακία ἐπικρατοῦν. Καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν
νὰ συμβῆ ἄλλως. Δὲν εἶνε ἡ ἠθικὴ διδασκαλία ποῦ θὰ
λύοι τὸ οικονομικὸν ζήτημα τῶν πτωχῶν. Ἡ οικονο-
μικὴ μεταβολὴ θὰ φέρῃ τὴν νέαν ἠθικὴν. Εἰς καθε-
στῶς ἐμπορικῷ ἀνταγωνισμοῦ, ἐμπορικῷ δόλου, μα-
νίας πλουτισμοῦ, διὰ τὴν ἀβεβαιότητα τῆς αὔριου, ἐκ-
μεταλλεύσεως τῶν ἀκτιμῶνων ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτητᾶς,
εἶνε εἰρωνεῖα ἡ Χριστιανικὴ ἠθικὴ.

(Ριζοσπαστής)

***

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

Καθ' ἣν στιγμήν, εἰς τὴν Ρωσσίαν ἐπεβλήθη ὀλο-
κληρωτικὸς πολιτικὸς ἰσθμὸς, ἀνθρωπισμοῦ καὶ δι-
καιοσύνης, εἰς τὴν Γερμανίαν κατελύθη ὁ Καίσερις καὶ
καὶ διοικῶν τὰ συμβούλια ἐργατῶν καὶ σιρατιωτῶν,
εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ ἠνωμένη ἐργατικὴ τάξις ἐπιβάλλει
τὴν γνώμην τῆς ὑπὲρ ἀντιπροσωπευτῆ εἰς τὸ Συνέδριον
τῆς Εὐρώπης, καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ Ἐργατικὸν κόμ-
μα ἀντεπεξέρχεται πρὸς τὰς συνηγορούμενας βου-
τικὰς τάξεις καὶ θριαμβεῖ μετὰ λυσώδη ἀγῶνα εἰς τὰς
ἐκλογὰς, διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶνε μικρὸν μὲν, ἀλλὰ παρή-
γορον, διὸ δὲν ἐξηκολούθησεν ἐμμένονσα εἰς τὸ σκότος
μιάς ἀσυγχωρήτου ἀπισθοδρομικότητος, ἀλλ' ἤρχειον
ἀπειλῶσα μὲ πεποθήσθην πρὸς τὴν κοινωνικὴν καὶ
πολιτικὴν ἀναγέννησιν τῆς.

(Νεοελληνικὴ Ἐπιθεώρησις)

ΔΙΑΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

"ΕΝΩΣΙΣ,"

ΜΕΓ. ΛΗ ΠΡΩΤ. ἮΝ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Ἰδιοκτητῆς καὶ Διευθυντῆς

Γ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΠΑΥΛΟΣ

Γραφεῖα καὶ Τυπογραφεῖα: Πλατεῖα Ὀμοιοῦς

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

Ἡ Ἐστὴ κλήρωσις τοῦ Λαχείου τοῦ
Ἐθνικοῦ στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων θὰ
γίνῃ ἀνυπερθέτως τὴν Δευτέραν 31 Δεκεμ-
βρίου.

Σύνολον κερδῶν δραχμαὶ 200,000

Μέγα κέρδος δραχμαὶ 80,000

Νεάνιδες! ἀπὸ 6 — 20 ἐτῶν.

Θέλετε νὰ εἰσθε ὄφειλες, νὰ διατηρῆτε τὴν ὁμοι-
ότητα τοῦ σώματός σας, νὰ ἔχητε χάριν Παρισινήν;
Ἀγοράσατε τὸν ὀρθοπαιδικὸν κορσὲ

«Juvenil»

εἰς τὸν Φαρμακευτικὸν Οἶκον «ΑΡΕΤΑΙΣΙΟΝ»,
Ὀδὸς Σταδίου 44.

Ἐκεῖ θὰ εἴρητε ἐπίσης ὅλα τὰ μοντέλα τοῦ Δού-
τορος Marquay τῶν Παρισίων εἰς πλουσίαν σὺλ-
λογήν.

ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

—00—

Κ:ΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 3,000,000

Διοφάνους Πανεπιστημίου 23

Α' ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Προεξοφλήσεις, δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ἐνεχῶ
ροφ τίτλων. Δάνεια ἐπὶ ἐνεχῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἐνεχρο-
γράφων Γενικῶν Ἀποθηκῶν. Ὑπερεῖα ἐκτελωνισμοῦ, πα-
ραλαβῆς καὶ πωλήσεως ἐμπορευμάτων διὰ λογαριασμοῦν τρί-
των. Ἐκτέλεσις ἐντολῶν Χρηματοπιστώσεως. Ἀνοίγματα πι-
στώσεων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ (crédits confirmés). Ἐξδοσις δανεί-
ων.

Β' ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Μελέτη, ἰδρύσις καὶ ὀργάνωσις καὶ ἄλλων Ἐταιριῶν πρὸς
ἐκτέλεσιν ἔργων βιομηχανικῶν, ἐμπορικῶν, μεταλλευτικῶν,
συγκοινωνία, καὶ τεχνικῶν. Στατιστικὴ καὶ οικονομικὴ με-
λέται.

Ἔσρα συναλλαγῶν 8,30 μέχρι 12,30 μ. μ.

ΚΟΛΩΝΙΑ ROYAL

Χημικὸν Ἐργαστήριον Ἀθηνῶν ΖΑΧΑΡΙΑ
ΟΔΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΟΥ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Α^{ΟΝ} (16^{ΟΝ})

Ἀθήνα, Σάββατο 29 Δεκεμβρίου 1918

ΑΡΙΘ. 3 (612)

ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΟΙ ΣΥΓΧΑΣΜΟΙ

ΠΑΛΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΙΔΑΝΙΚΑ

Πολλά από τὰ μέσα, πού βρήκεν ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ χρησιμοποίησε γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ ἀνάλογες ἀνάγκες του, κατάντησαν μὲ τὸν καιρὸ νὰ τοῦ γίνοντο ἀλλοθινοὶ τύραννοι νὰ κυριαρχήσουν τόσο στὴ ζωὴ του, ὥστε νὰ τὰ κάμῃ καὶ ἰδανικά του καὶ γέρω σ' αὐτὰ καὶ στὴν κατὰκτησὴ τους νὰ στρέφεται ὅλη ἡ ἐνέργειά του. Τὴν τυραννίαν αὐτὴν φαίνεται πὼς σήμερον τὴ νοιώθει δυνατώτερα ὁ ἄνθρωπος καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν καταλύσῃ. Φυράει κάποιαν ἀπολύτρωσιν. Καὶ γιὰ τοῦτο συνέπειαν αἰτιολογούμεν τοῦ μεγάλου πολέμου θὰ εἶνε νὰ πέσουν πολλὰ ἀπὸ τὰ ἰδανικά αὐτὰ καὶ στὴ θέσιν τους νὰ ὑποθῶν ἄλλα, πῶς σύμφωνα στὴν κοινωνικὴ ζωὴ, καθὼς ἴσκει νὰ τὴ διαμορφώσῃ ἡ νέα λογικὴ τῆς, πῶς τὴν διαμορφώσῃ ὁ πόλεμος. Φυσικά, ἡ ἀλλαγὴ ταύτη θὰ φανῇ καὶ στὴν τέχνη, πῶς πολὺ σ' αὐτὴν, ἀφοῦ ἡ τέχνη εἶνε ἡ κριωδέστερη καὶ ἀληθινότερη ἐκδήλωσις τῆς ζωῆς μας, μὴ καὶ εἶνε τὸ ἐξωτερίζημα τοῦ διανοητικοῦ μας κόσμου.

Α) ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Ὅτι θὰ πέσουν πολλὰ ἀπὸ τὰ παλιὰ ἰδανικά, τὰ ἔσα ἄρχισαν νὰ γίνονται μᾶς τὸ λένε γιὰ βέβαιον. Ἀπὸ τὴ βεβαιότητα ταύτη μπορούμε νὰ ἐλπίζουμε καὶ νὰ πιστεύουμε, πὼς ἕνα ἀπὸ τὰ πρῶτα ἰδανικά, πῶς θὰ πέσουν, θὰ εἶνε καὶ τὸ ἰδανικὸ τοῦ χρήματος, αὐτὸ πῶς αἰῶνες κυριαρχεῖ γιὰ νὰ τυραννῇ τὸν ἄνθρωπον ἔξω-οριστὰ καὶ τὴν ἀνθρωπότητα ὅλην. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ μακρολογήσουμε στὸ σημεῖον ταῦτο. Φτάνει μονάχα νὰ εἰπωμε, πὼς ἡ κυριαρχία τοῦ ἰδανικοῦ τοῦ παρὰ ὅτι, ἔθηκεν ἀφορμὴ γιὰ τίς μεγαλειότερες συμφορὰς καὶ μίση ὑπέσχετο ἄνθρωπος, πῶς νὰ μὴ ξέσῃ πόσον ἡ τυραννία του ἦταν καὶ εἶνε σκληρὴ καὶ ὅτι στὴν ἐποχὴ μας ἔφτασε σὴν μεγαλειότητα ἔντασί της. Καὶ γιὰ τοῦτο βλέπομε χρόνια καὶ χρόνια τώρα τὸν ἄνθρωπον νὰ ταπεινώνεται ἀδιάνοχα σιτοὺς πόθους του καὶ στὴν ἐνέργειά του καὶ νὰ ξεγνῆ τὴν ἀνώτερον ἠθικότητα, πῶς πρέπει νὰ οὐθιῆ τὸ φανέρωμα τῆς ζωῆς του.

Τὸ χρήμα, θεὸς παντοδύναμος γιὰ τὸ σημερινὸν ἄνθρωπον καὶ σκοπὸς τῆς ζωῆς του. Ἡ ἀπόκτησὴ του κανονίζει ὅλην τὴν ἐνέργειαν καὶ δράσιν του. Ρυθμίζει τὴ σκέψιν του. Εἶνε τὸ ἰδανικὸν του ἂν ὅχι τὸ μόνον, ἀλλὰ τὸ πῶς ἀγαπημένον του καὶ τὸ πῶς γοητευτικόν. ἔχει κυριαρχήσει τόσο ἐπὶ τὴν ζωὴν του, τὴν βιακὴν καὶ τὴν ἠθικὴν, ὥστε νὰ μὴ βρισκοῦν πῶς θέσιν σ' αὐτὴν πολλὰ ἄλλα ἰδανικά, πῶς θὰ μπορούσαν νὰ τὴν ἐξεργενίσουν καὶ ἀκόμη νὰ τὴν κάμουν καὶ πῶς σκόπιμη, πῶς θὰ περιόριζαν κάπως τὴν ἐγωϊστικὴν τῆς τάσιν καὶ θὰ τὴν ἀνάγκαζαν νὰ βγῇ ἔξω ἀπὸ τὴν ἐγωλατρεία γιὰ νὰ

ἰδῇ, ὅτι ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ ἐγὼ ὑπάρχει καὶ ἄλλος ἢ μανία αὐτὴ γιὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ χρήματος, πῶς κατάντησεν ἀρρώστια— ἡ ἀρρώστια τῆς ἐποχῆς μας — ἀφοῦ ταπεινώνει τὴν ἰδέαν τῆς ζωῆς, φυσικὰ φέρνει καὶ τὸ προστόχημα τῆς τέχνης. Τὸ ἰδανικὸν τοῦ χρήματος ἢ πῶς σωστὰ ἢ χρηματολατρεία προστυχεῖ τὴν τέχνην. Ἡμποροῦμε νὰ τὸ λέμε αὐτὸ ἀποφθεγματικὰ καὶ χωρὶς νὰ τὸ θαρροῦμε ὑπερβολῇ.

Συνηθίσαιμε νὰ πιστεύουμε ἀπόλυτα ἀληθινὴν τὴν γνώμην, ὅτι γιὰ ν' ἀνθίζον τὰ γράμματα καὶ οἱ τέχνες, γιὰ νὰ προοδεύουν καὶ νὰ φανερώσιν ὅλην τὴν δημιουργικὴν δύναμιν καὶ ἐπίδρασιν πρέπει νὰ συντροφεύονται καὶ ἀπὸ τὸν πλοῦτον. αὐτὸς πρέπει νὰ εἶνε ἡ κινητήρια δύναμις. Τὰ παραδείγματα τοῦ αἰῶνα τοῦ Περικλέους καὶ τοῦ Αὔγουστου καὶ τῆς Ἀναγέννησης καὶ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' δὲν ἀπολείπουν ν' ἀραδιάζονται πάντα. Τὰ γράμματα καὶ οἱ τέχνες γιὰ νὰ ζοῦν καὶ ν' ἀνθίζον πρέπει νάχουν καὶ Μαικήνες καὶ Αὔγουστους καὶ Μεδίκους. Ἐνῶ ὅμως ξεχνάμε, ὅτι ἡ γνώμη αὐτὴ ἐγεννήθη καὶ ὑποστηρίχθη σ' ἐποχὴν, πῶς ἀνθρώπινη σκέψιν καὶ τέχνη ἔχουν γιὰ ἰδανικὸν τους καὶ σκοπὸν τους τὸ χρῆμα, λησιμονοῦμε ἀκόμη ὅτι στίς ἐποχὰς ἐκεῖνες οἱ πνευματικοὶ ἐργάται δὲν ἔβαζαν σκοπὸν τῆς ἐργασίας τους τὸ νὰ γίνοντο πλούσιοι, ὅτι ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ ἐπιστήμωνας δὲ συνταύτιζαν τὴν ἀποστολήν τους μὲ τὴν ἰδέαν τῆς βιομηχανίας, δὲν ἐγίνονταν ἐπ' αὐτῆς καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος συνολικὰ δὲν εἶχε κυριεύσῃ ἀπὸ τὴν μανίαν τοῦ πλοῦτου. Ποτὲ βέβαια δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ὁ πόθος τοῦ πλουτισμοῦ καὶ ἡ λατρεία τοῦ χρήματος. Ἀλλὰ καὶ ποτὲ ὁ πόθος αὐτὸς καὶ ἡ λατρεία δὲν ἔφτασαν ὡς στὸ σημερινὸν σημεῖον καὶ ποτὲ ἡ βλαβερὸς σκοπὸς τῆς ζωῆς δὲν ἐδείχθη ταπεινὸς ὅσο σήμερον.

Ὁ ἄνθρωπος τῶν νεωτέρων χρόνων, καὶ πῶς πολὺ ὁ σημερινὸς, ἐκυριεύθη ἀπὸ τὴν μανίαν τοῦ χρήματος. Τὸ βλέπομε ταῦτο σὲ κάθε ἐνέργειά του, κάθε στιγμὴ τῆς ζωῆς του. Τὸ εἶδαν καὶ οἱ ἐργάται τῆς τέχνης καὶ πῶς σωστὰ θέλησαν νὰ τὸ ἀναπαρστήσουν στὰ ἔργα τους, νὰ γίνοντο οἱ πιστοὶ ζωγράφου καὶ ἐρμηνευτῆς τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς τῆς ἐποχῆς τους. Κ' ἔτσι μυθιστόρημα, ποίησις, θεατρὸν, καλλιτεχνία ἔχουν ὅλα γιὰ—μοτιβὴ τὴν μανίαν τοῦ χρήματος. Ὁ ἄνθρωπος παρουσιάζεται μὲ ὅσα αὐτὰ σκλάβος τοῦ μονάχου ἰδανικοῦ του, ἤρωας καὶ θῦμα τοῦ τρομεροῦ ἀγῶνα γιὰ τὴν κατὰκτησιν τοῦ χρήματος. Εἶτε μὲ τὸν τιμὸν τρόπο πασχίζει νὰ τὸ κατακτήσῃ, εἶτε μὲ τὴν ἀντίθετον πάντα βρισκεται μέσα στὴν τρικυμία τοῦ ἀγῶνα του καὶ κάτω ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ πόθου του. Εἶνε πάντα ὁ ἴσως, ὁ παρὰ τοῦ μεροκαντέ τοῦ Μπαλζάκ, μὲ τὸ Ἰζὼν—Γαβριὴλ Μπόρχμαν καὶ μὲ τὸ Μπέρνιν τοῦ Ἰφεν, μὲ τὸ Ἀσὰ τοῦ Μιρμὰν (στὸ ἔργον τῶν Les affaires sont les affaires) μὲ τὸν Ἐδουάρδο τῆς «Κληρονομίας Voysey» τοῦ Ἀγγλοῦ δραματοῦργου Μιάρ-

κερ, με τον Κορράδο Μπράντο της τραγωδίας «Περισσότερο από τον Έρωτα» του Ντ' Ανούτζιο. Ένας ήρωας, που δε δειλιάζει να κάμει κάθε άτιμία, κάθε εγκλημα, να λησμονήσει κάθε σεβασμό προς τον εαυτό του, να ταπεινωθῆ, να γίνῃ κυνικός· άρκεί να πιτύχῃ τὸ σκοπὸ του, να κατακτήσῃ τὸ χρῆμα. Ὁ ήρωας αὐτὸς γεμίζει σήμερα με τὴν οὐτότητα του, με τὴς ιδέες του, με τοὺς ταπεινοὺς πόθους του καὶ τὰ ταπεινότερα πάθη του, ὁ ήρωας αὐτὸς με τὴν ἀρρώστια του—τὴν ἀρρώστια τῆς ἐποχῆς — γεμίζει ὅλη τὴν περιοχὴ τῆς τέχνης. Ἀλλὰ με τοῦτο ποῦ φτάνουμε; Νὰ μὴ μᾶς μιλοῦν σχεδὸν πᾶ οἱ ἐργάτες τῆς τέχνης γι' ἄλλα ἰδανικά καὶ νὰ μᾶς παρουσιάζουν πάντα αὐτὸ τὸ ἀξιοθρήνητο θέμα τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ δέρονται καὶ ἀγωνίζονται νὰ πλουτίσῃ γιὰ νὰ καλοῦσῃ. Ποιὰ ταπεινὴ ἀνάπαυράστασι τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς! ποιὰ σκληρὴ δοκιμασία τοῦ ἠθικοῦ ἐγὼ μας! Δὲν εἶνε λοιπὸν τίποτε ἄλλο, ποῦ νὰ μοῦρῃ νὰ μᾶς δεῖξῃ, ὅτι ὑπάρχει κάποια ἀνώτερη ἠθικότητα στὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς; "Ὅλα τὰ ἄλλα ἰδανικά σβύνουν ἐμπρὸς στὸ ἰδανικὸ τοῦ παρᾶ. Κ' ἡ τέχνη, ποῦ ἔρχεται νὰ μᾶς μιλή πάντα γι' αὐτὴ τὴν ταπεινώσῃ τοῦ ἀνθρώπου, γι' αὐτὸ τὸν ἐξευτελισμὸ τοῦ ἠθικοῦ ἐγὼ του, δὲν εἶνε πρόστυχη, δὲν καταντᾷ νὰ προστυχεῖται μαζί με τὸν εαυτὸ τῆς καὶ ὅλη τὴν ὑπόστασή της;

Δὲ φτάνει ὅμως μόνον αὐτὸ τὸ κακὸ γιὰ τὴν τέχνη. Τὸ χρῆμα, ποῦ εἶνε σήμερα τὸ κύριο θέμα τῆς γίνεται μαζί καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τῶν ἐργατῶν τῆς. "Ὅλοι ἐργάζονται γιὰ τὸ χρῆμα. Οἱ ἐρμηνευτὲς καὶ ζωγράφοι τῆς ἀνθρώπινης αὐτῆς ταπεινώσῃς καὶ προστυχιᾶς, ταπεινώνονται καὶ οἱ ἴδιοι καὶ γίνονται βιομήχανοι. Κ' ἔτσι ἡ τέχνη φτάνει στὸ κατώτερο σημεῖο τοῦ ἐξευτελισμοῦ τῆς: γίνεται βιομηχανία. Κύριο θέμα καὶ κύριος σκοπὸς τῆς τέχνης ἡ κατάκτηση τοῦ χρήματος. Οἱ ἀνόητοι... ὅπως εἶνε ὅλοι οἱ ἰδεολόγοι — ἤμποροῦν νὰ ζητοῦν ἀκόμη εὐγενικώτερα φανερώματα πνευματικῆς δημιουργίας.

Τὸ ἰδανικὸ τοῦ παρᾶ— πράγμα ποῦ τὸ βλέπουν καὶ οἱ ἰδεολόγοι — ἐξετόπισε κάθε ἄλλο ἰδανικὸ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ καὶ ἀπὸ τὴν τέχνη καὶ ἔγινεν ὁ τρομερότερος τύραννος τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλὰ νὰ, γλυκοχαράζει πέρα κάποια ἀπολύτρωση θέβαι. "Ἴσως ν' ἀογήσῃ λίγο ἀκόμη νᾶσθῃ, θάρθη ὅμως. Τοῦ πολέμου συνέπεια αἰτιολογημένη ἡ κοινωνικὴ ἐπανάστασι αὐτῆ, ποῦ θὰ φέρῃ καὶ τὸν ξεπεσμὸ τῆς ἀξίας τοῦ χρήματος, ποῦ θὰ καταργήσῃ τὴν τυραννικὴ κυριαρχία του. Καινούργια ἰδανικά δημιουργεῖ ἡ ἀνθρωπότητα γιὰ ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ παλιὰ, ὅσα ἐμούχλιασαν καὶ τῆ, εἶνε διαβεβρά. Ὁ ἀνθρώπος γυροῦει νὰ γνωρισθῆ καὶ τὴν κάμῃ δική του τὴν ἀνώτερη ἠθικότητα τῆς ζωῆς: μέσα στὴν ἀλλαγὴ αὐτῆ τὸ χρῆμα δὲ θὰ εἶνε ὁ κυρίαρχος δυνάστης: καὶ ἡ τέχνη φρονεῖ ν' ἀπολυτρωθῆ καὶ ἐκείνη ἀπὸ τὴ δύναμή της γιὰ νὰ ξαναβρῆ τὴν ἀνώτερη ἠθικότητά της, ὥστε νὰ μοῦρῃ νὰ ἐξευγενίξῃ τὸν ἀνθρώπο, τὸν ἀνθρώπο ἐργάτη ἀληθινῶν ἰδανικῶν, ποῦ θὰ ταιριάζουν στὸ ἐλευθερωμένο πνεῦμά του, τὸν ἀνθρώπο, ποῦ δὲ θὰ χωρίζεται, ὅπως σήμερα, τόσο ἀνισα σὲ πλούσιο καὶ σὲ φτωχὸ, τὸν ἀνθρώπο ποῦ δὲ θάχῃ σκοπὸ ἀποκλειστικὸ τῆς ζωῆς του τὴν κατάκτηση τοῦ χρήματος καὶ δὲ θὰ νομίζῃ ἀνόητους τοὺς ἰδεολόγους. Ὁ ξεπεσμὸς τῆς ἀξίας τοῦ χρήματος θὰ ὑψώσῃ τὴν ἀξία τῆς τέχνης καὶ μαζί της καὶ τὸν ἀνθρώπο.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ „ΝΟΥΜΑ“

Η ΠΗΓΗ

Στὸ δρόμο ποῦ πηγαίναμε ποῦ λέει: διψῶ.
Κ' ἐγὼ διψῶ. καὶ πήραμε τὸ δρόμο μὲς στὰ ἐλάτια
Νά, ἡ ἐκκλησοῦλα, νά, ἡ πηγὴ ζωομένης με κισσοῦ
δὲ ἀέρες εἶναι ἡ πόρτα τῆς: πεντέξῃ σαλασαῖα
φέρνουνε στὸ νερὸ βαθεῖ.
Καὶ κατεβήκαμε καὶ οἱ δὲ καὶ εἶτανε μέσα μὴ δροσί,
καὶ εἶτανε μέσα μὴ εὐδοί,
παράξῃνη χερμένη
καὶ εἶτανε σκοτεινὴ καὶ σωτηριά
καὶ ἔμπαινε μόνο λίγο φῶς ἀπ' τὸν κισσοῦ δελιά
καὶ εἶτανε σὲ μὴν ἐκκλησιὰ ποῦ λειτουργεῖα προσμένει
καὶ ἐγὼ, γονέισα στὴν πέτρα εἰ βρεμένη,
τῆς πῆρα μὲς στὰ χέρια τὸ κεφάλι
καὶ τὴν ἐφίλησα στὸ στόμα,
ποῖες μου χαρμῆν ἄλλη
φορὰ δὲν τὴν ἐφίλησα ποῖες μου ἀκόμα,
καὶ τώρα—ποῖες;—τῆς πῆρα μὲς: στὰ χέρια τὸ κεφάλι
καὶ τὴν ἐφίλησα τρελλά
Γιατί; γιατί!...γιατί! τὸν ὅλα σωτηριά,
γιατί ἔμπαινε λιγάκι φῶς ἀπ' τὸν κισσοῦ δελιά,
γιατί ἔτανε μὴ εὐδοί, παράξῃνη χερμένη
καὶ ἡ μὴ πηγὴ σὲν ἐκκλησιὰ ποῦ λειτουργεῖα προσμένει.
(1910)

ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ

ΟΛΕΘΡΟΙ

Χροσὰ τὰ σιάγια ἀνάδενε τὸ ἀγέρι
στὸν ἥνοχο τὸν κάμπο τὸν ὠχρό-
λές, αὐλο καὶ ἀπαλὸ χαϊδεεῖ χέρι
τὸν τίμο τῶν ἀνθρώπων θησαυρό.

Δὲ σκέθουν ἰδρωμένοι θεριστάδες
μῆτε δροπᾶνι ἀστράφτον λυγιστὰ
μὲς στοῦ ἥλιου τὴς ὀλόθερμες λαμπράδες,
ποῦ φέγγουν καὶ στὰ μάτια τὰ κλεισιὰ.

Λευκὸ δὲν ἀνεμίζεται μαντῆλι
σταχολογήτῃς μὲς στὴς ἐρημίες
καὶ μῆτε μὲς σιλόδροσο τὸ δειλί
φεγγίζον οἱ σημενές θυμοσιές.

Δὲ θέριον ἐκείνοι ποῦ τὰ σπείραν
μὲ τὴ γλυκιὰν ἐλπίδα τὴ βαδιά... —
Τὰ παλληγκάρια τὰ ντουφέκια ἐτήσαν
καὶ τὰ βαριά καὶ ἀλύγιστα σπαδιά.

Καὶ νά, ἀπὸ κείθε πέρα ξεκινοῦνε
καὶ ἐρχόνται σιδερόφραγτοι στρατοί-
βάθβαρα πόδια τὸν καρπὸ πατοῦνε,
ποῦ γέρνει καὶ ὄλο σιρῶνεται στὴ γῆ.

Ξαρίσω τοὺς ἐμείναν τὰ χωράφια
σκαμένα ἀπ' τῶν ἀλόγων τὴν δρομή. —
Νεκρὰ τοῦ θησαυροῦ τοὺς τὰ χροσάφια
τὸ ἀγέρι τὸ ἀπονύχτερο θρηνεῖ!

Ο ΙΑΡΥΤΗΣ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑ-ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

(Συνέχεια από το προηγούμενο και τέλος).

«Γιατί, έγραψαν ο Λασσάλ, έδιώξα το όνομα αυτό Μπουνχίλδη; Ήμια γενιάτος από μαύρα προαισθήματα. Ο Σίγκφριντ δέν άπόκτησε ποτέ τη Μπουνχίλδη, άνέβηκαν στη Βολφάλλα χωρίς να ένωθούν ποτέ. Θάπρεπε να προσέξουμε στα προσηνήματα αυτά της οικογένεως.»

Το «παιδί» τού έξενιστηρέυτηκε ότι ήταν μισοέπασχεμένη στο Γιόγκο. Η Έλένη έδίσταζε. «Επί τέλους, λέει, παραδίδονται στο Λασσάλ, αλλά πρόπει να με καταπιήση με τα κανονικά μέσα. Αέ θέλω καθόλου ύπαγογή.» Χωρίζονται η Έλένη ξαναγυρίζει στη Γενεύη για να προδοθήση την οικογένειά της. Ο Λασσάλ θα πάη άργότερα για να κάμη έπισήμως την αίτησή του. Άν και τη φορά αυτή τούς άρνηθούν τη συγκατάθεση τους, θα φέγουνε μαζί. Και μ' ένα γράμμα της στο Γιόγκο ζηρεί να την άλευθερώση από την ύπόσχεσή της. (Ξανα) πηγε το Λασσάλ. Ηε, τι τι πολλά λόγια.

Μόλις ξαναγύρισεν η Έλένη στη Γενεύη τά γεγονότα ξετυλίγονται γρήγορα. Παίρνουν τη πιο βαριά μορφή τους. Ο Ντέννιγκες άπορροεί την αίτηση της κόρης του. Δείχνεται τόσο διάβροτος, ώστε εκείνη φεύγει από το πατρικό σπίτι και πηγαίνει στο Ξενοδοχείον όπου ήθιμενεν ο Λασσάλ, που έφτασε σέ λίγο. Συμβαίνει τότε κάτι άλλόκοτο, που και σήμερα μένει άνεξήγητο στα λαοκόμια της τρελλής ερωμένης να φύγουν, να την κλέψη, άφου ή κατάσταση ήταν άπελπιστική, εκείνος άποκρίνεται με άουνηση. «Θά ξαναγυρίσης στο σπίτι σου, και θα σέ δώσουν σ' έμένα μ' όλη τη θέλησή τους. Κατηγόρησαν πολύ την Έλένη, ότι έπήγε να ριχτεί έτσι στην άγκαλιά του Λασσάλ. Βεβαιωθείτε, λέει, ότι στην κάμαρά του δέ συνέβηκε τίποτε από ό,τι νομίζουν όλοι. «Θέέ μου, οι έρωτικοί στοχαδμοί ήταν πολύ μακριά από μιάς τη στιγμή εκείνη.»

Και να τώρα ή Έλένη πάει στα χέρια των δικών της. Ο βαρβότος δέν χάνει μήτε στιγμή για να την περνορήση. Κι άν την πιστέψουμε, την κακομεταχειρίστηκαν τότε την έβαλαν σέ κανονική πολιορκία. Την έκρατούσαν κλεισμένη στο δωμάτιό της χωρίς καμιά έπικοινωνία με τούς έξω. Ο πατέρας της μέσα σέ σικνές τρομερές έγτασεις ίσασε να την τραθήξει από τα μαλιά. Έπρεπε να άκούη τα παράπονα όλης της οικογένειας, ή ένωσίς της με τόν έπαναστάτη αυτόν θα τούς έφερνον όλους στην καυστροφή. Θά έδυσίαζε τη θέση του πατέρα της διπλωματικού άντιπροσώπου της αυλής της Βαυαρίας, θα έχαλοΐσε το στάδιο των παιδιών του.

Στο διάστημα αυτό ο δυστυχισμένος ο Λασσάλ παραδόθηκε στις πιο παράλογες εκδήλωσες τού πιο τρελλού πάθους. Παρακαλεί όλους τούς φίλους του να μεσολαθήσουν, κινεί γη κι ουρανό. Φτάνει ίσασε να καταφύγη στη μεσολάβηση του Βαυαρού ύπουργού φόν Σχρόγκ; έπειτα για να πιτύχη τη μεσολάβηση τού νέου βασιλέα Λουδοβίκου Β' άπειθύνεται στο Χάνς ντι Μπύλοβ και στο Ριχάρδο Βάγκερ. Έάν οι γονείς δέν ύποχωρήσουν, σχεδιάζει εκβίαση ν' άρπάξει την Έλένη, να την πάη στην Ιταλία κ' εκεί με τη μεσολάβηση τού Γαριβάλδη να τούς στεφανώσει στην Καπρέρα ο πάτερ Πανταλέον...

Η αντίσταση των γονέων δέν έλαττώθηκε. Στο Ρυστόβ, κάποιον Έλβετόν άξιοματικό, που προσάθησε να ξαναρχίση διαπραγματεύσεις κ' έρώτησε τόν βαρβόνο Ντέννιγκες για ποιδ λόγο δείχνει τόσο έπιμονη

κι άγρια άουνηση, ο πατέρας της Έλένης άποκρίθηκεν.

— Ο Λασσάλ είνε Ισραηλίτης.

— Μα κ' ή γυναίκα σας, βαρβόνη, δέν είνε Έβραία;

— Βεβαιότατα. Μά πέρασε πολύς καιρός από τόν καιρό που την έστεφανώθηκα.

Κι' όχι μόνον ήταν Έβραία μά και την είχε στεφανωθεί χωρίς τη θέληση των γονέων και των δυό τους. Ο Λασσάλ, ο Ισραηλίτης, στην άπελπισία του δέν παρακάλεσε λιγώτερο ένα έπίσκοπο να τόν βοηθήση για να πάη την Έλένη, μά προτεστάντισσα.

Τί έκανεν όμως ή Έλένη; Δέν έλάβαινε πιά γράμματα τού ερωμένου της, της τά κρατούσαν. Ένόμιζεν ότι την άφτισε. Μπαίνει στη μέση και ή Κυρία Χάττφελντ ήλικιωμένη φιλενάδα τού Λασσάλ. Μά και πάλι ή οικογένειά της έπιμένει στην άουνησή της και την τυραννεί.

Και τότε έγινε κάτι, που έμενεν άνεξήγητο και που ή Έλένη κατόπι ήθέλησε να τόν δικαιολογήση. Άφου, καθώς είπαν τότε και τόν ξαναείπαν, τίποτε δέν ήμπορϋσε να την νικήση στόν άγώνα της, πώς άφισεν εκείνον, που τού είχεν ύποσχεθί ότι θα είνε για πάντα δική του; γιατί τούγραψεν ένα γράμμα, όλου τούλεγεν ότι όλα τέλειωσαν άναμεταξύ τους, γιατί έδέχτηκε τόν Γιόγκο για να βρη σ' αυτόν κάποιον άντιπερισπασμό, γιατί έστειλε πίσω στο Λασσάλ όλα τά μικρά ένθύμια, που είχεν άπ' αυτόν και ζητούσε να της γυρίση τά γράμματά της; Η Έλένη λέει επάνω σ' αυτά. «Ο πατέρας μου και οι τυραννισμοί του άνάγκασαν τόν χέρι μου να τόν γράψω.»

Και όμως φαίνεται, ότι αυτό δέν ήταν άλήθεια. Μόλις ο Λασσάλ έλαβε τόν γράμμα της, που δέν ήθελε να τόν πιστέψη, έστειλε τόν Ρυστόβ κ' έναν άλλο φίλο του ν' άκούσουν από τόν ίδιο τόν στόμα της Έλένης τά τελειωτικά λόγια της. Αυτή άντι να φωνάξει τόν πόνο της, τόν έρωτά της, άποκρίθηκε ξερά στο Ρυστόβ, όταν της έρώταται μια τελευταία συνέντευξη: «Έίνε άνωφελο να έλθη ο Λασσάλ και να μου μιλήση δυό ώρες. Μιλεί τόσο!»

— Μα οι όρκοι σας;

— Οι όρκοι μου ήταν καλοί για μια στιγμή.

Ο Λασσάλ τώρα έχει πειστή πιά ότι έπροδοθήκεν ή πίστη του, ότι εκείνη δέν είνε παρά μια «κοινή», άντίξια της άγάπης του, ότι τόν περιπαίξε. Τά ίδια αυτά πράγματα τά έγραψε και στόν Ντέννιγκες με βαριές φράσεις κ' έστειλεν ένα παρόμοιο γράμμα και στο Γιόγκο. Άν και σ' όλη του τη ζωή ο Λασσάλ είχε πολεμήσει τη μονομαχία, τώρα όμως είχε προκαλέσει δυό άνθρώπους για να κτυπηθί μαζί τους.

Ο Ντέννιγκες για ν' άποφύγη τόν σκάνδαλο άφισε τη Γενεύη, άφου όμως έπέισθηκεν ότι ο Ρουμάνος ο Γιόγκος είχε τόν δικαίωμα να χτυπηθί με τόν Λασσάλ και για λογαριασμό τού μελλούμενου πεθερού του. Η μονομαχία έγινε στις 29 Αυγούστου 1864 κ' ή κρίσιμη τού Γιόγκο βοήκε τόν Λασσάλ στο ύπογαστριο. Η Έλένη διηγείται, ότι δέν περιέμενε τέτοιο άποτέλεσμα, παρά άπεναντίας τόν θάνατο τού Ρουμάνου, που δέν ήξερε καθόλου από όπλα, ένφ ο Λασσάλ ήταν δυνατός σκοπευτής. Στο βιβλίο της μάλιστα γράφει. «Μέσα στη σύγχυση που θα επικρατούσε, έτοιμαζόμουνα να φύγω για να τόν συναντήσω.» Φαίνεται όμως ότι τόν άποτέλεσμα δέν την έσυγκίνησε και πολύ, μολονότι θέλησε να παραστήση για μεγάλη τη λύπη της. Άν πιστέψουμε μάλιστα τόν Έρβεγκι στην άλλη μέρα της μονομαχίας ο Ρουμάνος επέρασε μαζί της μέσα σε άνόμοτο άνόμοτο

κάτω από τὰ παράθυρα τοῦ δωματίου, ὅπου ἐχαροπά-
λευεν ὁ Λασσάλ.»

Σὲ δύο μέρες ἀπὸ τὴ μονομαχία ὁ Λασσάλ ἐξεψύ-
χισε, μέσα σὲ τρομεροὺς πόνους, σὲ ἡλικία τριάντα ἐν-
νέα χρονῶν καὶ πέντε μηνῶν.

Σὲ ὅλη τὴ Γερμανία ἐψόθηκε μιὰ φωνὴ λύπης. Πέ-
θανε ὁ Λασσάλ!

«Ποῦ εἶνε, ἔγραψεν ἡ Σοφία Χάτζφελντ, ὁ ἄνθρω-
πος ποῦ ἤξερε νὰ βαδίξῃ μὲ σταθερὸ βήμα στὰ ἐπικίν-
δυ μονοπάτια; Ὁ ἄνθρωπος ποῦ εἶχε τόσο καθαρὴ ἰδέα
καὶ γιὰ τίς πρὸ δύσκολες καταστάσεις, ποῦ ἡ τόλμη του
εἶχε γιὰ θάση τὴν πεποίθησιν στὸν ἑαυτό του καὶ ποῦ
παιρᾶσερνε τὰ πλήθη μὲ τὴν ὀρμὴ τοῦ λόγου του! Οἱ
κραυγῆς τῶν ἀντιπάλων του δὲν τὸν ἐτρόμαζαν καθό-
λου. Δὲν ἔχανε τὸ θάρρος του καθόλου κ' ὅταν δὲν ἐ-
καταλάβαιναν τὰ σχέδιά του, τίς ἐπιθυμίας του κ' οἱ ἀ-
νίδεοι ἐγόγγυζαν. Ἀλλοίμονο, ποῦ εἶνε!»

Ἡ Ἑλένη ντὲ Ντέννιγκες βλέπει τότε, ὅτι ἔχει ἐκτεθῆ
στὴν ἐκδοτικτικὴ μανία ὅλων ὅσοι κλαίνε τὸ μεγάλο ἄν-
θρωπο. Τὴν κατηγοροῦν ὅτι εἶνε ἡ αἰτία τοῦ τραγικοῦ
τέλους του. Δὲν ἔχουν λόγια ἀρκετὰ βαριά γιὰ νὰ τὴ
συγματίσουν. «Πρέπει νὰ μαστιγωθῆ, ἔγραψεν ὁ Γε-
ώργ. Ἐρβεργκ, ἡ κόρη αὐτὴ ἀπὸ μάρμαρο, ἢ πρὸ σο-
στὰ ἀπὸ λάσπη!»

Σὲ μιὰ προκήρυξιν ὁ Πρόεδρος τῆς γενικῆς Ἑται-
ρίας τῶν Γερμανῶν ἐργατῶν ξανάλεγεν ὅλη τὴν ἱστο-
ρίαν καὶ πῶς ἡ Ἑλένη ἢ «κοινὴ» αὐτὴ καταδίωξε τὸ
Λασσάλ μὲ τὸ καταραμένο πάθος τῆς. Ἡ πρόσκλησις τῆς
Ἐπιτροπῆς τῶν Γερμανῶν δημοκρατικῶν γιὰ ν' ἀπο-
λοιθῆσιν τὴν κηδεῖα ὅλοι οἱ πολῖτες τῆς Γενεύης ἔχει
πρὸ βαριά λόγια. «Ἔπεσε θῦμα μιᾶς τρομερῆς προδο-
σίας. Ἐνέδρα!» Ἡ πολιτικὴ ἀρπάχτηκεν ἀπὸ τὸ νεκρὸν
αὐτόν. Στὰ 1873 ὁ Τέλκερ σ' ἕνα βιβλίον του μᾶς δε-
βαιώνει ὅτι δὲν πρόκειται καθόλου γιὰ ἐρωτικὴ ἱστορίαν,
ἀλλὰ γιὰ μιὰ ἀτιμὴ συννομοσία. «Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Λασ-
σάλ ὕψαναν ἔλη τὴ μηχανορραφίαν, ὅπου ἐπάσθηκε, κ'
ἐκράτησαν ὅλες τίς κλωστὲς τῆς αἱματομένης αὐτῆς
τρογυφίας.» Γιὰ ν' ἀπαντήσῃ στὶς κατηγορίας αὐτῆς
ἡ Ἑλένη ἐτύπωσε τὴν πρώτη διήγησίν της ὕστερ' ἀπὸ
δέκα πέντε χρόνια — στὰ 1879 — καὶ στὰ 1910 τὴν
ξανατύπωσε λίγο ἀλλαγμένη.

Ἰκαὶ ὁμως ὁ Λασσάλ στὸ τελευταῖο γράμμα, ποῦ τῆς
ἔσταλε, τῆς ἔγραφε: «Ἡ κατάρα μου νὰ σὲ ἀκολουθῆ
ἴσασιν τὸν τόφο σου.» Ἡ Σοφία ντὲ Χάτζφελντ ἐπερι-
μάζεψε τὴν κραυγὴ αὐτὴ τοῦ μίσους. «Δὲ θέλω, ἔγρα-
φε, νὰ γίνῃ ὁ γάμος τῆς μὲ τὸ Γιάνκο ντὲ Ρακοβίτς,
τὸ δολοφόνον. Πρέπει νὰ δημοσιευθῆ ἕνα φυλλάδιον, ποῦ
νὰ φανερώσῃ τὸ Ἰσκάνταλον καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἔνωσιν
αὐτῆ.» Ἐξήτησεν ἀπὸ τὸν Κάρολ Μάρξ νὰ γράψῃ τὸ
φυλλάδιον αὐτό, μὰ ἐκεῖνος ἀονήθηκε. Τὸ ἐξήτησε τότε
ἀπὸ τὸν Βερνάρδο Μπέκερ, ποῦ ὁ Λασσάλ στὴ διαθήκῃ
τοῦ τὸν εἶχεν ὑποδείξει γιὰ διάδοχόν του στὴ διεύθυνσιν
τῆς «γενικῆς Ἑταιρίας τῶν Γερμανῶν ἐργατῶν». Μιὰ
τὸ φυλλάδιον, ὅταν ἐδημοσιεύθηκεν εἶχε πρὸ πάντων
κρίσεις γιὰ τὸ Λασσάλ καὶ προσβολὰς κατὰ τῆς Σο-
φίας ντὲ Χάτζφελντ. Ἀμέσως ὁ Λήμπκνεχτ, ὁ Μπέ-
μπελ τίς μισήθησαν καὶ τίς ἐχρησιμοποίησαν ἐναντίον
τοῦ Χάτσελμαν, τοῦ Χάξενκλεβερ, τῶν ὁπαδῶν τοῦ
Λασσάλ. Ὅταν ὁμως τὰ δύο κόμματα ἐφιλιώθησαν, ἐ-
τρέθηξαν ἀπὸ τὴν κυκλοφορίαν τὸ φυλλάδιον.

Μ' ὅλα αὐτὰ ὁ γάμος ἔγινε λίγους μῆνες ὕστερ' ἀπὸ
τὸ δεῖμα. Πλῆθος ἀπὸ συμπόσθια, λέει ἡ Ἑλένη,
ἐπειδὴ ὁ Γιάνκο ἐπέθανε στηθικός, κ' ὄχι γάμος γιὰ

τὰ χόρματα καὶ ἀπὸ προδοσίαν, καθὼς ἔγραψαν. Ὑ-
στερ' ἀπὸ πέντε μῆνες ὁ θάνατος ἐχώρισε τοὺς νιόπαν-
τροὺς κ' ἡ νέα χήρα δὲν ἐτήρησε μήτε πεντάρα ἀπὸ τὴν
περιουσίαν τοῦ ἀνθρώπου τῆς, μιὰ περιουσία ὅλο ἀπὸ γου-
ρνοτροφείαν.

JEAN DE LIGNIÈRES

„ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΧΩΡΙΣ ΡΥΘΜΟ“

Ἐβλογημένο τὸ χέρι σου, ποῦ κρατεῖ τὴ λαμπάδα
καὶ φωτίζει τὸν ἀνηφορικὸ δρόμον τῆς ζωῆς μου. Καὶ
τρισεβλογημένη ἡ γλῶσσα ποῦ στίς ὥρες τῆς θλιβε-
ρῆς μου κώποσης μὲ ξεκουράζει γλυκοφιλοφρονῶντας:
Ἔβανα τὸν ἀνηφορικὸ δρόμον σου σταθερὰ καὶ πε-
ρήφανα. Κρατῶνέας κερφαμένα πάντα τὰ μάτια σου
στὸ εἰκόνημα τῆς Μεγάλης Ἐγκατέρευσης, μάζευε
τὸ μέλι ἀπ' ὅλα τὰ λουλούδια τῆς νησιώτικης Ζωῆς
καὶ τοῦ νησιώτικου Λόγου. Κ' ἔχει τέτοια μρωδιὰ
καὶ τέτοια γλύκα τὸ μέλι, ποῦ τραγῆς ἀνήμεσα στοὺς
βράχους τῆς μικρῆς μας πατρίδας!

Ἀκούσαστος γυρολόγος, μάζευε ἀπὸ τὰ γραφικὰ
μας περιγυῖα τοὺς ἀναστεναγμοὺς τῶν καρδιῶν
ποῦ τοὺς φέρνον τὰ κύματ' ἀπὸ τὰ πέλαγα καὶ τοὺς
ἀπιθῶνον ἐκεῖ. Μύριζε μ' ἀλησιῶτα τὴν ἀριμύρα τῶν
θαλασσοβρεγμένων βράχων, ποῦ στεφανώνον σὰν
ἀγριολούλουδα τὸ νησί μας. Ἀφουγκράζον τὰ τρα-
γουῖδια τῶν μισειῶν, ποῦ τραγοῦδον οἱ φουρτου-
νιασμένες θάλασσες. Κ' ἔχον ὕστερα τροχῆτος σιμά
μου καὶ γέρονε τὰ στήθη μου καὶ ξανατραγοῦδα μου
τα. Ἡ φωνὴ σου τότες θύγῃ τὸ γλυκασμό, ποῦ ἀφί-
νει στὶς ἀγριπνες ψυχὰς τὸ νηστερινὸ κελάρημα τῆ-
δοντιοῦ. Τὰ φλογοβόλα, σ' ἡψιδιῶ, μάτια σου θὰ συ-
νοδεύουνε κ' ἐκεῖνα τὴ μουσικὴ σου μὲ τὴ δική τους
μουσικὴ. Ἐμπρός, καλέ μου».

Κ' εἰβλογημένη ἔφτά φορές ἡ φωνὴ σου, ποῦ δὲν
παύει νὰ στέλλῃ στὴν ψυχὴ μου αὐτοὺς τοὺς ἀχούς:
«Ἐἴμαστ' ἐμεῖς παιδιὰ τοῦ βράχου καὶ τῆς θάλασσας,
μὴν τὸ ξεχνᾶς. Κ' ἐμεῖς τοὺς στεναγμοὺς μας δὲν τοὺς
ἀκουσαν πεδιάδες χωρῆς ἀπὸ τὰ στάχια καὶ κίμποι
καταράσινον. Τοὺς ἀντιλήθησαν βράχοι ξεροὶ καὶ
τοὺς τραγοῦδῃσε τὸ θαλασσινὸ τάγγρι. Μέσα στὸ αἶ-
μά μας, καὶ μέσα στὶς θαλασσόχαλινες φυλῆς μας τὸ
αἷμα, βροῖσταις ἀφθονὴ τὴν ἀριμύρα τοῦ γυαλοῦ. Εἴ-
μαστε φυλὴ ταξιδιασῶν καὶ φυλὴ ἀλκωνόνων, φυλὴ
βοιτηχτῶν καὶ φυλὴ μικροξενιτεμένων. Δὲ σινειθί-
σε τὸ μάτι μας στὴν πλοῦσιαν ποιαινάδα τοῦ λιβαδιοῦ
κ' οὔτε τ' ἀπέραντο διασος μᾶς μίλησε βαθιὰ στὰ
σωθικά. Τὴ μουσικὴ μας τὴν ἐμίθασιν ἀπὸ τὰ κρογι-
αλιοῦ τὴ λαλιὰ κ' ἀπὸ τὴ φλογίαν τοῦ ἀνέμου, ποῦ
φοσιώνει τὸ παννὶ τοῦ παραβιοῦ καὶ τὸ φλόκον τῆς
βάρσας. Καὶ μονίαν κατὶ ταλεινὰ χαμοκλάδα, σπορ-
πισμέν' ἀνήμεσα σὲ πασάβραχα, μᾶς ποτίσανε τὴν ἀ-
γάπη πρὸς τὴν γλωσσίαν. Βοσποὶ μὲ φλογῆρες δὲν ἀ-
ναταράζανε ρυθμικὰ τὸν ἀέρα τῶν νησιῶν μας καὶ
βοσποποῦλες δὲ γλυκοχαϊδέψανε μὲ τὰ φτερά τοῦ τρα-
γοῦδιοῦ τοὺς τῆς βροῖσης τὸ κροστῆλι Σ' ἐμεῖς ναυτι-
ποῦλα ξενιτεμένα καὶ γεροῦλοι θαλασσοδαρμένοι συν-
ταριάζανε τὰ παθητικὰ διστιχὰ τοὺς μὲ τοῦ κοινοῦ
τὴ ρυθμικὴ κίνησιν καὶ νησιωτοποῦλες ἡλιοκαμένες
ἀπαθανάτισαν τὸν «πικρὸ χωρισμό» μὲ τὰ παρα-
πονιάρικα κελάρημά τους. Τραῖα τὸ δρόμον σου,
καλέ μου, πρὸς τὰ κρογιῶλια ποῦ ἀντιλαλοῦν αὐτὰ τὰ
μουσικὰ παρῶνα καὶ μὴν παύης νὰ τραγῆς τὸ νό-
στιμο-νησιώτικον μέλι, ποῦ κρατοῦν τὰ σεμνὰ λου-
λουδάκια τὰ ψυτρωμένα ἀνήμεσα στοὺς βράχους τῆς
μικρῆς μας πατρίδας».

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΑΗΣ

ΓΙΑΝΝΗ Α. ΚΑΜΠΥΣΗ

ΣΤΕΡΝΗ ΜΑΤΙΑ

(ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ)

Τὸ ἀέκδοτο αὐτὸ διήγημα τοῦ Καμπύση τὸχε χρῆσις στὸ «Νουμά» μαζί με ἄλλα ἀνεκδοτὰ τοῦ χειρόγραφου, ἢ μόνου τοῦ στὸ 1903, ἄμα πρωτοβγήγε δὲ Νουμάς, Τάλλο χειρόγραφο τοῦ ἐ δημοσιώσαμε στοὺς πρώτους τόμους τοῦ «Νουμά», τοῦτο τὸ διήγημα ἔμοιγε τὰφ σήμε πρῶτα, γιὰ δὲν τοῦ βήκαμε καμμὴ ξεχωριστὴ λογογραφικὴ ἀξία: ἔβαν ἀπο τὴς π. ὡτες δεκαετῆς τοῦ Καμπύση καὶ γράφθηκε στὸ 1894. Ἄν ἔχει λοιπὸν καμμὴ ἀξία, ἢ μὴ τοῦ ἀ εἶναι πὼς δεχθεῖ ἀπὸ τοῦ ἐκκίνησε καὶ πὼς ἐπιτέλεσε τὸ τολμηρὸ του γὰρ νὰ φτιάσει ἴσασιν τὸ ἀριστερὸ δημογραφικὸ τοῦ ἔργου, «Γὸ δαχτυλίδι τῆς μάνας». Στὸ χειρόγραφο ἔχει ἡμερομηνία 24 7-94 καὶ ὑπογραφή Jac, ἰσχυρικότου ψηφία (Γιάννης Α. Καμπύση), πὸν τὰ μεταχειριστοίαιε γὰρ ὑπογραφή σ' ἄλλα τὰ πρώτα ἔργα τοῦ.

— Ναι. Θὰ σ' τὰ πῶ, γίλε μου. Θὰ σὲ τὰ πῶ ἀδερφέ μου. Ὅλα θὰ σὲ τὰ πῶ. καὶ ἰδουμά της ἀκόμα...

— Νὰ με τὰ πῆς βέβαια. Τὸ βλέπω πὼς σοῦ σφίγγει τὴν καρδιά ἀπὸ τὸ μυστικὸ ποὺ ἔχεις μέσα σου... Γιατί με τὰ κρύβεις τόσο καιρὸ; Μήνες τώρα μ' ἀποχεύεις ὀρισιμένες ὥρες καὶ ζητᾷς μοναξιά... Ὅλοι ἀποροῦνε νὰ σὲ βλέπουν νὰ γυρίζεις στὴ δευτροσοιοχία μοναχὸς σου, ὡς ἀγαπημένος... Τί σοῦ συμβαίνει; γιὰτί δὲ μὲ τὸ λές; γιὰτί δὲ θες νὰ με κἀμεις νὰ πάσω κι' ἐγὼ μαζί σου ἢ νομίζεις πὼς εἶμαι καὶ γὼ καλά ποῦ σὲ βλέπω τόσο καιρὸ σ' ἀφ' τῆς τὴν κατάστασι;

— Ἀδερφέ μου, ἀδερφέ μου. Θὰ σὲ τὸ πῶ. Θὰ σὲ τὸ πῶ, μὰ ἀριστὸ με λιγάκι νὰ ξεθυμάνω... Ἀδὲς μου τὴν ἀγκάλιά σου κ' ἐκεῖ μέσα ἄς κλάρω πρῶτα κάμποσο... ἄς κλάρω...

Καὶ προτοῦ ἀπαντήσω χόνει τὸ κεφάλι του στὰ στήθεα μου καὶ ἀρχίζει τὸ παραύτο... Τὸν ἄφησα καὶ κλάρω...

— ... Ἀχ, Γιάννη μου, Σὺ γιὰτὶς. Σὺ γιὰτὶς ποῦ με γέλασες κείνη τὴ φορὰ καὶ δὲν κατέβηκες στὸ Φάληρο, ὡς πὸν εἶχαμε φαντεβοῦ. Ἄν εἶμαστε μαζί ἴσως νὰ μὴ τὴν πρῶσεχα. Ἐκεῖ τὴν πρωτοπατατήρησα. Καὶ μήπως δὲν τὴν ἤξερα ἀπὸ προτιήρησα; μήπως πολλὲς φορὲς μαζί δὲν τὴν εἶχαμε προσέξει γιὰ δημορφῆ, καὶ μήπως πολλὲς φορὲς δὲν μᾶς κεντήθηκε καὶ τὸν δνοντὸν ἢ ἀποθυμῶ νὰ μάθουμε ποιά ἦταν; ... Μὰ κείνο τὰπόνομα τ' Ἀπριλιάτικο με δάμπωσε. Τότες μόνο με γένηκε ξεχωριστὴ στὶς τόσες μέσα. Τότες μόνο εἶδα τὸν ἡλεχριστομὸ ποὺ εἶχαν τὰ μάτια της... Τότες εἶδα πὼς με μαγνήτισε, πὼς μοῦ ἐπιβόληθηκε γιὰτὶς νὰ τὸ καταλάβει, χωρὶς νὰν τὸ σκέφτεται... Ὄρος στὸ Φάληρο γυρίζα τρελαμένος. Τὰ βήματά μου πῶ δὲν τὰ δοῖσα... Ἀφ' τῆρα μοῦ τὰ διέφτυνε... Στὸ τραῖνο, πὸν μαζὶ με μίσηκα, ... στὸ Παλάτι ποὺ κατέβηκε κατέβηκα. Δὲ συλλογιότιχα νὰ μάθω γιὰ σένα... τί τ' ἴαν ποὺ σέκανε νὰ μὴν κατέβης, νὰ με γέλασες. Τὴν παρακολούθησα... Ἐστριψα στὴν ὁδὸ Σταδίου, ἀπὸ πίσω της... Ἐκῆνα δὲν ἔκανε σὰ νὰ με τὸ διάταξε ἄλλη δύναμη, ἀγνωστὴ ὡς ἐκείνη τὴν ὥρα... Ἡ κόρη τὸ κατάλαβε... φαινόταν νὰ ἀνησυχῶσε... φαινόταν καὶ νὰ τῆς μισοῦσεσε. Μοῦ ρι-

χνε κάποιον κάποιον ματιὰ ποὺ τὴν ἐπαιρνα ὡς ἠθελα καὶ ὡς με σφύγγε... Τὴν πῆγα ὡς τὸ σπίτι της... Ἐμάδα ποῦ κἀνεται, θὰ μάθω καὶ πὼς λέγεται καὶ ποιά εἶνε.

Ἀχ, ἀπὸ τότες με φάγαγε τὰ φιδία... Εἶδα τὸ σπίτι της. Εἶδα πὼς ἦταν ψηλότερη ἀπὸ μένα... Μὰ πάλε... Τί ξέρεις; Ἴσως νὰ μὴ κἀνταν σ' ἄλλο... ἴσως... καὶ ποῖς σὲ τέτοιες στιγμὲς δὲ λογαριάζει ἄλλα ὄφωνα με τὴν ἐφηνχία του;

Ἀπὸ τότες μεχῶσε... Σὲ μιὰ βδομάδα ἔμαθα τὴν ταχυκὴ της. Πότες ἔβγαινε στὴ δευτροσοιοχία, πότες κατέβαινε στὸ Φάληρο, πότες κἀνταν στὸ ζαχαροπλαστεῖο... καὶ πάντα ἤμουν ἢ σὸιά της... Ἀφ' τῆς με φερόταν ὡς καὶ τὴν πρώτη φορὰ... ἠθελα νὰ μάθω καὶ ποιά εἶνε καὶ πὼς λέγεται μὰ δὲν εἶχα τὸ θάρρος νὰ ρωτήσω κανένα. Τί; νὰ πῶ... νὰν τὴν ὑποδείξω σ' ἄλλο; νὰ με καταλάβει ἄλλος; κἀλλιο νὰ μὴν ξέρω ποιά εἶνε... κἀλλιο νὰ ἐλπίζω ἀπὸ ἀγνωστὴ τύχη... Τέλος μιὰ μέρα δὲ βάσταξα... ρωτήθηκα τὸν ξάδερφό μου ποὺ ξέρει ἄλλο τὸν κόσμο καὶ τοῦ λέω.

— Δὲ μοῦ λές τίνος εἶνε τὸ σπίτι τὸ δέφτερο δεξιά πὼς πᾶμε στὸ δρόμο Σ.;

— Τὸ δέφτερο σπίτι δεξιά; ... Ἄ! Ἐκεῖ κἀνεται ἢ κ. Κ. Κατεργάση... με λέγει... σὲ κἀτάλαβα, θὰ εἶδες τὴν ἀνεριὰ της... ἔχει γούστο, εἶνε πολλὸ ἐρησὴ καὶ πολλὸ γουαῖτὰ νὰ ρωτᾷς ποιά εἶνε...

— ὦ! Πὼς γάρηκα, πὼς γάρηκα. Δὲ με ρωτᾷς τόσο ἂν ἔβαλε ἕνα τέτοιο πῶμα στὸ νοῦ του ὁ ξάδερφός μου. Ἀβριο θὰν τὸ ξεγνοῦσε... Ἀβριο θὰν τοῦ δειχτα καμιὰν ἄλλη νὰ με τὴν πῆ καὶ θὰν τοῦ φεγγε ἢ ἀληθινή... Μὰ γὼ εἶδα πὼς δὲν ἦταν καὶ τόσο ψηλὴ οἰκογένεια, καὶ ἄς κἀνεται καὶ σ' ἀπὸ τὸ σπίτι. Στὸ τέλος με τέριαξε. Ἀφ' τὰ τέλος συλλογιότιχα κείνη τὴν ὥρα...

Ἐγὼ ἀπὸ λίγο με λέγει.

— Ἐγὼ πολλὸν καιρὸ νὰ τὴ δῶ... ἀπὸ τότες ποὺ πέθανε ὁ θεῖός της ὁ κ. Κ... Φανιάζομαι πὼς θὰν με τὰ μάθω...

Μὲ ἔξαναγε μιὰ φωνὴ γιὰτί κατὰλαβὰ πὼς δὲ πνευνοσηθήκαμε.

— Καλὲ τί λές; Τί μάθω με λές... Ἀφ' τῆς φορεῖ ὁδὲ φόρεμα...

— Ἀδύνατο! ἔξδὸν καὶ δὲ με λές γιὰτῆρα... Μόλις δνὸ μῆνες εἶνε ποὺ πέθανε ὁ θεῖός της.

Τότες ἀρχίσαμε τὴν ἐξήγηση καὶ εἶδα πὼς κακὰ ἐξηγήθηκα... Δὲν ἦταν τὸ δέφτερο σπίτι δεξιά κἀδὼς πᾶμε, ἀλλὰ δεξιά κἀδὼς ἐρχόμαστε.

— Μπᾶ, με λέει... Πολὸν ψηλὰ κοιτάζεις ἀφ' τῆς φορὰ... Ἀφ' τὸ σπίτι εἶνε τοῦ κ. Θ....

— Τί λές, ἀδερφέ, ἀλήθεια;!

— Ἀμ' ψέματα; Ἄδικα ἢ προθυμία σου νὰ μάθης... Ἀκουσε λοιπὸν. Ἀφ' τῆς ὁ πατέρας εἶνε πολλὸ ἀδοιτηρός... Φανιάσου μήτε δέχεται, μήτε πᾶει παρὰ σὲ ὀρισιμένες οἰκογένειες. Στὸ χορὸ τοῦ παλαιτοῦ ἀκόμα δὲν πάτησε. Οἱ κόρες του εἶνε μοντέλα δημοφιλῆς καὶ παρθεναῖας... Ἄκου με... ἀλλοῦ... ἀλλοῦ τὸ κόρτε σου. Νὰ, σὲ κείνηνα ποὺ σοῦ π' ἀπροτιήτερα... Ἀφ' τῆς εἶνε ἐφρολοκατῆφρητη.

Κατὰλαβα πὼς μίλησε, πὼς μιλοῦσε σὰ σὸν ἑαυτὸ του... Καὶ γὼ τότες συλλογιότιχα τὴν ἀνεριὰ μου.

Τὴν κόρη τοῦ κ. Θ... νάγαλῶ. Ἀφτὴ πὸν πέρνει τόσην προίκα. Ἀφτὴ πὸν τί ξέρεις τί ὄνειρα βλέπει... Ἀφτὴ... Ἀφτὴ... Ὡ, Θεέ μου... Ὡ Θεέ μου, παρηγόρα με ἀπὸ τώρα... ἀφοῦ δὲ θέλησες νὰ μὲ στομώσεις προτοῦ μου πετάξει ὁ νοῦς, προτοῦ μου φύγει ἡ καρδιά.

Ὡ! Μοντέλο ὁμορφιάς καὶ παρθενιαῆς. Ἡ πρώτη σὶν Ἀθήνα μέσα σὺλα... Σ' ὅλα καὶ χωρὶς νάσαι ἀριστοκράτισσα. Χωρὶς νάχει σκέψη μὲ τὴν τάξη ἀφτῆ, πὸν τί νὰ σὲ πῶ, δὲ μάρεσει... Χωρὶς νὰ τὴ σφίγγουνε οἱ ἀξιωματικοὶ σὺς χοροὺς καὶ στὰ γλέντια... Κι ὁ πατέρας τῆς γνωστὸς σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Πλούσιος ἀπὸ κείνους πὸν κάνουνε καὶ τὸν κάθε σοσιαλιστὴ νὰν τὸν σέβεται. Μὲ θερμὸ αἰσθήματα... μὲ ἰδιαιτέρη σιοργὴ γιὰ τὸν ἄλλον... μὲ μορφὴ οὐραστὴ... μὲ ἀρετὲς πολλῆς... Μὲ ὄνομα, πὸν τὸ ἔκανε ὁ ἴδιος, βουτηγμένο σὶν τιμὴ καὶ σὶν ἐβεργασία. Ὡ! Τὸ μόνο τῆς κατὸ ἦταν τὰ χρήματα, ἢ... τὸ μόνο κατὸ— νὰ πῶ καλύτερα— ἦταν ἡ δικὴ μου ἢ φτώχεια...

Κεῖνο τὸ βράδυ δὲν κοιμήθηκα. Γύριζαν μέσα μου ἀοιραπὲς οἱ σκέψεις καὶ οἱ ἀποφάσεις μου. Τί νὰ κάμω; νὰ βιάσω τὴν καρδιά μου νὰ πάρει νὰ ἀγαπάει; Νὰ ἐξακολουθήσω; καὶ νὰ φέρω τὸν ἔμαρτό μου σὶν ἔλεο τοῦ Θεοῦ;... Προτίμησα τὸ πρῶτο καὶ γιὰ νὰν τὸ κατορθώσω ἀποφάσισα νὰ κάμω τὸ τοῦρ τῆς Πελοποννήσου μὲ βαπόρι. Καὶ γι' ἀφτὸ ἀπόρησες, πὸν μὲ εἶδες ξάφρον νὰ ταξιδέρω.

Πῶς μὲ φάνηκε τὸ βράδυ σὶν βαπόρι, πὸν ὄρε ἢ ὦρα καὶ τὴ διῶ σὶν περιπατο. Θεέ μου, Θεέ μου. Τὸ πνεῦμα μου μὲ ἦταν φεθγάιο καὶ τὴν ἀκολουθοῦσε καὶ τὴν ἔβλεπε καὶ τὴν ἔβλεπε... Καὶ σὶν πλώρη, σὶν ἀγαπητὴ μου θέση σὰ θροίκουμαι σὶν αἰοῖο ξαπλωμένος μακρὰ ἀφ' τοὺς ἄλλους ἐπιβάτες, ἔβλεπα τὴ δειροστοιχία μὲ τὸν κόσμο τῆς... Ἐβλεπα ἐκεῖνη μὲ τὴ μαμά τῆς καὶ μὲ τὴ μικρότερη ἀδερφή τῆς, τίς τρεῖς τους, ὅπως βγαίνανε πάντα, καὶ τὸν ἔμαρτό μου κάμποσα βήματα πίσω νὰν τὴν καμαρώνει, νάντις θα μάζει τὸ λυγισιο ἀνάστημά τῆς, νὰ πέρνει ὡς ἀπὸ τὴ λάμψη τῆς πὸν σκόρπιζε, νὰ μυρίζει τὴν ἀναπνοή τῆς, νὰ δνειροπολεῖ... νὰ παίζει... νὰ χαιρείται... νὰ μὴν ξέρει τί αἰσιάνεται, ἂν πορεῖ ἢ ἂν ἐργαριστιέται.

(Στ' ἄλλο φύλλο τερλεῖων)

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σὲ Κυματογράφο.

Καὶ ἂν ἐδοξατοσόγησες τὴν «Κόρη τῶν Κυμάτων»,
δὲν τόκαμες γιὰ ποσοστὰ, δὲν τόκαμες γιὰ χρήματα.
Ὁργανωτὴς θεατρικῶν καὶ ἄλλων θεαμάτων
ν' ἀκούσης θέλησες ἀπλῶς; κ' εὖ «Τὶ λὲν τὰ Κύματα!»

★★

Σὲ νεόφαντο αἰσθητικό.

Αἰσθητικὴς μαθήματα μὲ τρόπο Διαπλάσιο
διδάσκεις σὲ ἠθοποιούς καὶ μ' ἔφος ἀναλυτικὸ
τόσο, πὸν κάθε μάθημα μπορούμε κ' ὡς θαυμάσιο
νὰ τόχουμε... ἀναισθητικό!

★★

Σ' ἐπιτήδειο ζωγράφο.

Τὸν πόλεμο ζωγράφους χαροῦμένο γιορτάει,
καὶ πονθενὰ δὲν ἔβαλες, γιὰ σάλτσα, λίγο κλάμα.
Καὶ ποῖς τὴν ἔξυπνάδα σου μπορεῖ νὰ μὴ θαμάσει,
ἀφοῦ τὴν ἴσχη γύρισε πρὸς τὴ χοντρή σελίδα;

ΠΙΚΡΑΓΚΑΘΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

ΣΕΙΡΑ Β'

ΤΑ ΠΡΟΒΑΤΑΚΙΑ:

Βελάζοντας τὰ προβατάκια
Φέρνει ἀπὸ ἀντίπερά μου ἡ βάρκα,
Καὶ λέω πῶς εἶναι κωματάκια
Μαλλὶ πὸν ἐπήρανε καὶ σάρκα.
Κι εἶναι ὁ βοριάς ὁ παινεμένος
Πίσω ὁ τσοπάνος ξαπλωμένος,
Καὶ Χάροντας ὁ μακελλάρης
Ὁλόρθος στέκεται ὁ βαρκάρης...

ΟΙ ΑΓΥΡΙΣΤΟΙ:

Στὴν ἄλικη τὴ θάλασσα τὴν αἵματοβαμμένη,
Ψυχοῦλες ἀρμενίζουε σὰ σκλάβοι ἀλτροσωμένοι
Μαύρα πουλιὰ ὅλες φαίνοντα, μάτια πὸν λάμνον μόνον
Πλατιὲς φτεροῦλες γέροντας μὲ μυστικὸ ἔταν πόνον,
Καὶ πνεῖ ἀγεράκι σιγανὸ στ' ἀναφτερισματὰ τους
Μόλις πὸν φρίσσει ἀδέλγητα τὴ βάρπηνη Γαλήνη...
Ὡ τί ταξεῖδι ἀτέλειωτο, σὰ σὲ θαν τον κίλην,
Κάτω ἀπὸ νύφη ἀδάκρυτα τὸ αἰῶνο πέρασμά τους!

Ο ΜΙΣΕΜΟΣ:

Πόσοι καημοὶ σὶς ἀμμοδιές; πόσα πικρὰ φιλία
Μύρια χλωμ' ἀναρρῦλλητὰ σὲ ἀγέλαστα χελιάκια...
Σὶς ἀγκυλιὲς ἀπόμειναν Ἠσίοιοι μόνχα οἱ τόσες
Τοῦ Γυρισμοῦ γλυκὲς Χαρὲς; μὴδὲ μετριῶνται πόσες
Φορὲς ἀγρίωνσε ἡ ψυχή σὶν κῆμα διψασμένη
Καὶ πίνει ἀπὸ τὰ δάκρυα τῆς καὶ ἔνα ἰριλί προσμένει...

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ:

Ἀποτραβέται ὁ Μισέμος, τὰ δάκρυα καὶ οἱ Καημοὶ του
Καὶ νὰ οἱ Χαρὲς τοῦ Γυρισμοῦ, γλυκὰ Φιλία μὲζ του,
Ὅρες, θωριὲς γελοῦμενες, ὀλότρεμες Ἀγκυλιες
Ἄλλες μικρὲς φτερογιμιστὲς καὶ σὶν μανουῦλες ἄλλες
—Μὰ πὸν εἶναι ἡ πὶν γελοῦμενη καὶ ἡ πὶν χαριστομένη;
—Πίσω ἀπ' τὸ παραθύρι τῆς θωρεῖ ἀποτραβηγμένη!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Σπέτσος 1918.

ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΜΙΑ ΚΡΙΣΗ

Φίλε Νουμά,

Περίμενα τὴν ἐκδοσὴ τοῦ δευτέρου φύλλου μὲ μεγάλη ἀνυπομονησία γιὰ νὰ ἰδῶ, ἂν πραγματικῶς πιστεύης στὰ γραφόμενά σου' ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀνάγνωσή σου ἔμεινα πολὺ περισσότερο εἰχαριστημένος ἀπὸ ὅ,τι ἔλπίζα, γιὰτὶ δὲ γράφεις μόνον τὰ πράγματα, ὅπως φαίνονται, ἀλλὰ δείχνεις τὰ πραγματικὰ αἷτια τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν μας.

Περίμενα νὰ ἰδῶ (ὅπως κάνουν διιστιχῶς ὅλες οἱ ἀστικὲς ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ τῶν δύο πόλεων, πλὴν μιάς καθημερινῆς ἐφημερίδας) νὰ ἐξιμνήσῃ μόνον πρόσσοι' ἀλλὰ εὐτυχῶς τὸ γράφημά σου περιστρέφεται γύρω ἀπὸ ἰδέες, ἀπὸ τίς ὁποῖες διιστιχῶς ὑπάρχει τόσο μεγάλη ἔλλειψη σὶν Ἑλλάδα. Γι' αὐτὸ στέλνω θερμὰ συγχαρητήρια στοὺς γράφοντας σὶν περιοδικῶ.

Εὐχομαι ν' ἀκολουθήσῃν κ' ἄλλα φύλλα τὸ ἴδιο παραδειγμα γιὰ νὰ βγῆ πιά κ' ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ τὸ βούρκο τῶν προσωπικῶν παθῶν, νὰ μορφωθῆ καὶ νὰ ταχθῆ σὲ μιὰ φυσικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἰδεολογία, πὸν ἀρμόζει σὶν πολιτισμένο ἄνθρωπο τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνα.

Μὲ βαθεῖα συναίσθηση τῶν γραφόμενων.

24/12/18 Φάληρο

Π. Κ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

[ΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΨΑΤΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ»

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Αρχισυντάκτης: ΗΛ. ΒΟΥΓΓΕΡΙΑΝΣ

== Γραφεία, Σοφοκλέους 'Αριστιίδου ==

Διαχειριστής: Ι. Νάκος

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

'Εσωτερικού: 'Ετησία Δρ. 10. — 'Εξάμηνος Δρ. 6.—

'Εξωτερικού: » Φρ. 15. — » Φρ. 8.—

''Εκαστον φύλλον λεπτὰ 25

'Αγγελίαι και διαφημίσεις διαζ. 2 ὁ στίχος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΜΙΑΝ ἀλήθειαν εἶπε ὁ Μητροπολίτης, γυρίζοντας ἀπὸ τὸ ταξίδι του, μιὰ τραγική ἀλήθεια, καὶ γιὰ τοῦτο, ἴσκι ἴσκι τοῦ ρήχτηκε μὲ τόση λύσσα ὁ τύπος ὁ Ἀθηναϊκός. Εἶπε πὼς στὸν πόλεμον μπήκαμε τὴν «ἐνδεκάτη ὥρα» κ' ἔτσι κ' οἱ ἀξιώσεις μας αὐριο, πρέπει νὰ ναι ἀξιώσεις τῆς ἐνδεκάτης ὥρας. Καὶ μάλιστα τὴν εἶπε καὶ κολοβὴ τὴν ἀλήθεια, γιὰτὶ ἀτόφια ἢ ἀλήθεια θὰ εἶτανε ἂν ἐπρόσθετε πὼς μὲ τὰ κινήματα τῆς Θῆβας, τῆς Λαμίας, τῆς Κοζάνης κλπ. λίγο ἔλειψε νὰ τὴ μουντζουρώσουμε καὶ τὴν «ἐνδεκάτην ὥρα» μας, κ' ἔτσι μεθαύριο στὸ Συνέδριον τῆς Εἰρήνης νὰ παρουσιαστοῦμε, σὰν «τὴς μωρὰς παρθένους», μὲ σβησμένες τὶς λαμπάδες μας. Πότε ἐπὶ τέλος θὰ συνηθίσουμε «νὰ ὑποφέρουμε τὴν ἀλήθειαν», ὅπως ἔλεγε κ' ὁ μακρὸς Περικλῆς Γιαννόπουλος;

ΟΥΤΕ ἢ Σερβία, βλέπετε, οὔτε τὸ Βέλγιο καθυστέρησαν μὲ συλλόγους ἐπιστράτων, μὲ Νοεμβριανὰ καὶ μ' ἄλλα τέτια μασκαροκαμώματα, γιὰ νὰ μπαίνουν στὴν ἴδια σειρά μὲ μᾶς. Κἀτι περισσότερο ἀπὸ μᾶς τοὺς καθυστερημένους, ἔκαμαν, κ' ἴσως αὐριο κἀτι περισσότερο ἀπὸ μᾶς τοὺς καθυστερημένους, νὰ κερδίσουν. Καιρὸς λοιπὸν ν' ἀφίσουμε τοὺς νεοελληνικοὺς φαινομενισμοὺς κατὰ μέρος, καὶ νὰ βλοῦμε τὴν τύχην πὺ βρέθηκε κάποιος νὰ μᾶς σύρει στὸ παγκόσμιον γιορτάσι, ἔστω καὶ τὴν ἐνδεκάτη ὥρα. Γιατὶ ἀλοίμονό μας ἂν ἢ καθυστέρησή μας κρατοῦσε ἴσαμε σήμερον!

ΩΣΤΟΣΟ μὲ τὸ περιπαῖνον δὲν ἐννοοῦμε νὰ ἐπιδοκιμάσουμε τὴν ἀνάμιξιν τοῦ Μητροπολίτη στὴν ἔσω κ' ἔξω πολιτικὴ. Κάθε ἄλλο. Ἀφοῦ ἀκόμα ἐξακολουθεῖ νὰ θεωρεῖται ἀπαραίτητος ὁ κλῆρος, θὰ θέλαμε τοὺς λειτουργοὺς τοῦ μικροῦ καὶ μεγάλου, ν' ἀδιφοροῦν γιὰ κάθε τι πὺ γίνεται ἔξω ἀπὸ τὸν αὐλόγυρον τῆς ἐκκλησίας τους. Καὶ πρῶτα πρῶτα νὰ μὴ πολιτικολογοῦν. Δὲν ἐπιδοκιμάζουμε λοιπὸν τὸ Μητροπολίτη. Ἐπιδοκιμάζουμε τὸν ἄνθρωπον πὺ εἶχε τὸ κουράγιον νὰ ξεστομίσει μιὰν ἀλήθειαν. Γιατὶ ἢ ἀλήθεια, εἴτε ρᾶσο φορεῖ, εἴτε φουστὶνέλες, εἶναι πάντοτε ἀξιοσέβηστη.

ΝΑ λοιπὸν πὺ βρέθηκε κ' ἓνας Ἴταλὸς πολιτικὸς ν' ἀποδοκιμάσει τὸν Ἴταλικὸ ἱμπεριαλισμὸν καὶ νὰ διαμαρτυρηθῆι τόσο ἐντονα ἐναντίον του. Ὁ Μπισολάτη ἀπὸ τὴν μιὰ μεριὰ καὶ οἱ Ἴταλοὶ σοσιαλιστὲς ἀπ' τὴν ἄλλη, ἐξαγνίζουσι σήμερον τὴν ἐπίσημην Ἴταλίαν πὺ τῆς γεννήθηκε ἢ παραλόγη ὄρεξιν νὰ καταβροχθίσῃ ὅλον τὸν κόσμον. Παρόμοια ὄρεξιν εἶχε καὶ ἡ Γερμανία καὶ τὸ πάθημά της, ἄς γίνῃ μᾶθημα στὴν Ἴταλίαν τοῦ κ. Σονίνο καὶ Σινι.

ΜΟΛΥΣΜΑ Εὐρωπαϊκόν, καὶ ὄχι ἀποκλειστικὰ ρουσσικὸ μόλυσμα, ἐξαρχατήρησε τὸν μπολσεβικισμὸν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ πὺ πῆγε στὴν Ὀδησόν, κ' αὐτὸ τὸ μόλυσμα ἔχει χρέος, λέει, ἢ Ἀστικὴν Ἐυρώπην νὰν τὸ ἐξελείψει. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν βλέπετε, τοῦ Μεγ. Ἀλέξανδρου οἱ σπαθοφόροι ἔξακολουθοῦν νὰ κόβουν μὲ μιὰ σπαθίαν ὅλους τοὺς Γόρδιους δεσμούς, ὅταν τύχει νὰ ναι καμωμένοι ἀπὸ σπάγγον κ' ὄχι συρματένιοι. Φοβούμεστε πὼς κ' ὁ Μπολσεβικισμὸς θὰνῆκει στὴ δευτέρην κατηγορίαν τῶν δεσμῶν καὶ νὰ μὴν κόβεται εὐκόλως μὲ μιὰ σπαθίαν.

ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ἐπανάστασις. Τέτοια, φαίνεται, νὰ ναι ἢ σοσιαλιστικὴ ζύμωσις πὺ γίνεται σήμερον στὴ Γερμανίαν καὶ τέτοιαν τὴ βλέπει ὅποιος τὴν κοιτᾷ μ' ἀνθρωπιστικὰ καὶ ὄχι μὲ ἀστικὰ μάτια. Λένε πὼς κ' ὁ Λενὶν ἐργάζεται καὶ ἐνεργεῖ κάτω ἀπὸ κάποιον ὀργανωσὴν καὶ αὐτός. Κ' ἔτσι ὅσο καὶ ἂν ἢ ἀστικὴ Ἐυρώπη διαμαρτύρεται σήμερον, ἢ σοσιαλιστικὴ ἐπανάστασις ἀδύνατον μὲ ὄση πίεσιν καὶ ἂν τῆς γίνεται νὰ ὑποχωρήσῃ, τουλάχιστον στὶς χώρας πὺ παρουσιάζεται ὀργανωμένη.

ΟΙ ΔΥΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ένα χρόνο ύστερ' από την Πετρούπολη και τη Μόσχα, το Βερολίνο και το Μόναχο άπλωσαν την κόκκινη σημαία του Διεθνισμού. Μά εξόν από την περίεργη στή σύμπτωση άξίζει περισσότερο να εξετασθῆ ποιά επίδραση έχει ή Ρώσικη επάνω στη Γερμανική επανάσταση, ποιές είνε οι ομοιότητές τους και ποιές οι διαφορές τους; Ίσως ποιά σημείο ή Γερμανία επωφελήθηκε τὰ μωθήματα από τη Ρουσία είτε για να τη μιμηθῆ, είτε για ν' αποφύγη να πέση στά ίδια μη τούτη λάθη.

Και προτ' απ' όλα ή Γερμανική επανάσταση επήρην άμέσως σοσιαλιστικό χαρακτήρα, ποῦ ή Ρουσίικη δέν τόν εἶχεν ἔτι ἄρρητα. Ὑστερ' από την κατάργηση τῆς Τσερικής Αὐτοκρατορίας άστοί και σοσιαλιστές έδοξίμισαν να συνεργασθῶν, με τὸ Αδωφ και τὸν Κερένσκι, κάνοντας ὑπογραφα συναισισμού, που δέν μπόρεσαν όμως να τῆσουν, ἔφου στις 7 τοῦ Νοέμβριου τοῦ 1917 οἱ μπολσεβίκοι και οἱ σοσιαλιστές - επαναστάτες τῆς «ἡρωστρεάς» ἔβαλαν τέλος στις άκαρπες αυτές δοκιμές, ἀπαίλοντας την ἔξουσία και ἐγκωιδιρόντας τη σοσιαλιστική Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ. Ἡ Γερμανία όμως μέσα σὲ λίγες μέρες ὀργάνωσε κυβέρνηση καθαρά «σοσιαλιστική», ἕνα Διευθυντήριο με ἔξι μέλη, που καθῶς και στη Ρουσία, ὀνομάζονται ἐπίτροποι τοῦ λαοῦ. Στὸ Διευθυντήριο αυτό, καθῶς ἔγραψε, εἶνε τρεῖς από τὴ πλειονοψηφία, και τρεῖς από τὴ μειονοψηφία, κ' ἔτσι ή Γερμανική Κυβέρνηση φαίνεται σαν συναισπισμός τῶν δύο μεγάλων μερίδων τῆς Σοσιαλδημοκρατίας κ' ἔχι συνεργασία άστικῶν και σοσιαλιστικῶν στοιχείων. Ἀλλά και κατ' ἄλλο ἄκομη. Ἐν ή Γερμανική άστική τάξη ἔξεποστῆκεν από τὴν πολιτική ἔξουσία, όμως δέν ἔπαυε να συνεργάζεται στίς διάφορες κρατικές ὑπηρεσίες κάτω από τὴ σοσιαλιστική διεύθυνση. Σ' όλα τὰ ὑπουργεία και σ' ἄλλη τὴν πολιτική και στρατιωτική ἄπηρεσία τῆς χώρας ὑπάρχουν οἱ ἀριόδοι ἐπάλληλοι, που τοῦς ἐκλεροδότησεν ή Αὐτοκρατορία, κ' αὐτὸ δέν εἶνε παράδοξο να βλέπουμε τὸ Χίντεμποργκ να διαική ἄκομη τὸ Γερμανικὸ στρατό.

Ἐν ή Γερμανία επήρσεν από τὸ ἀπολυταρχικὸ στὸ σοσιαλιστικὸ πολίτευμα γρηγορώτερα από τὴ Ρουσία, ἔδειξεν όμως ἀπειναντίας ἐπιθρότητα στὸ μπολσεβικισμό. Ἡ ὀμάδα «Σπάρτακος» δέν έχει μέρος στην ἔξουσία σὲ καμιά πολιτεία τῆς Γερμανίας, ἄκομη μήτε και στὸ Μόναχο και στὸ Βερολίνο, κ' ὁ ἀρχηγός της Αἰμπτενεχτ δέν εἶνε μέλος τοῦ Διευθυντηρίου. Ἀλλά ὅ' ἀποφύγη ἴσως τὸ τέλος τὸ μπολσεβικισμοῦ ή Γερμανική επανάσταση; Ὁ Αἰμπτενεχτ δὲ θά κάμη κανένα πραξικόπημα στὸ Βερολίνο, ἔπος ὁ Λένιν στην Πετρούπολη ἔδδ κ' ἕνα χρόνο; Αὐτὸ εἶνε τὸ μεγάλο ζήτημα. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ Αἰμπτενεχτ κορμίζεται από πολλοὺς λόγους κ' από ἀπόλυτα περιστατικά, που τὸ σπουδαιότερο τῶν εἶνε ή κοινωνική ἢ μη ἀποστράτευση και ὁ μικρός ἢ μεγάλος βαθμός τῆς πείνης. Ἐνίσως ή ἀνορχική ἀποστράτευση οἶξη στους πέντε δρόμους μέσα σὲ λίγες βδομάδες - πολλὰ ἐναπομείονα ἀέργων κ' ἀνίσως ή πείνα, συνέπεια τοῦ ἀποκλεισμοῦ και τῆς καστικοῦς ἐκτέλεσης μερικῶν ὄσων τῆς ἀνακομῆς, φοβερὴση σοβαρὰ τὸν πολλὸ λαὸ τῶν πολιτειῶν και τὸν ἀγροτικὸ πληθυσμό, ὁ Αἰμπτενεχτ κ' ή ὀμάδα του θά μπορέσουν να ἐπαφελθῶν τὸ θυμὸ και τὴ δυστυχία τοῦ πλήθους για

να ἐπιβάλουν τὴν κοινωνική επανάσταση πέρα για πέρα και τὴ Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ. Ἀλλά πρέπει να σημειωθῆ και κατ' ἄλλο σπουδαίον ὅτι λείπει για τὸ Αἰμπτενεχτ τὸ πὸ ἀποτελεσματικὸ ἐπιχείρημα - ἐκεῖνο που ἐχρησιμοποίησαν τόσος οἱ μπολσεβίκοι τῆς Ρουσίας; ή ἐπιθυμία ἀπλάδι τοῦ λαοῦ για τὴν εἰρήνη. Ὁ Λένιν κ' ὁ Τρότσκι ἐθροάμθεσαν κυρίως ἐπειδὴ τὸ κόμμα τους ἦσαν τὸ μόνο που ἔταξε στὸ λαὸ τὴν ἀμειση εἰρήνη. Ἡ Γερμανική όμως επανάσταση ἔσπασε με τὴν ἀνακομῆ κ' ὁ λαὸς δὲ θροσκόταν ἔναρὸς στὸ τρομερὸ δόλημα που εἶνε παράδοσι και παρανομοφῶσι τὴν πορεία τῆς Ρουσίικης επανάστασης; «Ἡ πόλεμος που εἶνε και τὸ τέλος τῆς επανάστασης, ή επανάσταση που εἶνε και τὸ τέλος τοῦ πολέμου»

Ἀπλά από ἐπιποστικὸ Διευθυντήριο, που ἀντιπροκρίνεται στὸ Σημβάτιο τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ρουσίικου λαοῦ, ὑπάρχουν και στη Γερμανία Σοβιέτ. Τὰ Σοβιέτ αὐτὰ τῶν στρατιωτικῶν και ἐργατικῶν ἐγεννήθησαν ἀκόδομη σ' ἄλλη τὴ Γερμανία, στὸ μέτωπο ἔπος και σ' ἄλλη τὴν ἄλλη χώρα. Τὰ ἔχουν ἐκλέξει τὰ συντάγματα και τὰ ἐργοστάσια με σύστημα ἀνάλογο πρὸς ἐκεῖνο, που ἐφαρμόσθηκε στη Ρουσία στὸ 1917. Τὸ Σοβιέτ τοῦ Βερολίνου επήρε ἄμέσως καποια ὑπεροχή επάνω σ' ἄλλα τ' ἄλλα, κ' ἔπος τὸ Σοβιέτ τῆς Πετρούπολης ὄρισε μιὰ ἐκτελεστική ἐπιτροπή από 24 μέλη (6 τῆς πλειονοψηφίας, 6 τῆς μειονοψηφίας και 12 στρατιῶτες) που τὴ διεύθυνε τὴν ἔχουν δύο σοσιαλιστές, ὁ Μόλκενμπουργκ κ' ὁ Ριζάρδος Μύλλερ.

Σήμερα προστῆει τὸ μεγάλο ζήτημα. Ἡ Γερμανία θά εἶνε δημοκρατική κ' καθ' ὅσον ἐκτική Δημοκρατία ή σοσιαλιστική Δημοκρατία τῶν Σοβιέτ, ἔπος ή Ρουσία τοῦ Λένιν και τοῦ Τρότσκι; Ζήτημα ζωής, που γύρω του θά συγκεντρωθῶν ἄλλο οἱ πολιτικοὶ ἀγῶνες στοῦς ἐχοχόμενους μήνες. Ὅπως ἔγινε και στη Ρουσία ἔδδ κ' ἕνα χρόνο, τὰ άστικά κόμματα ἀναδιοργανωμένα σὲ νέες βάσεις ζητοῦν πὸ πολλὸ τὸ γρήγορο κάλεσμα τῆς Συντακτικῆς με τὴν ἐλπίδα να ξαναπάρουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἔξουσίας, που τὴν ἔχουν ἔτι ἔσπασεν ή επανάσταση. Καὶ οἱ περισσότεροὶ από τοῦς σοσιαλιστές τῆς πλειονοψηφίας και τῆς μειονοψηφίας (Ρουσοτ, Κάντσακ, Χάιζε κλπ) εἶνε, καθῶς φαίνεται, ἀπῶδοι τῆς Συντακτικῆς. Ἡ ὀμάδα όμως τοῦ Σπάρτακου γυροῦν τὴ δημογραφία μιας δημοκρατίας Σοβιέτ ἀποσδιόλου ἔπος με τὴ Ρουσίικη. Ποιὸς θά νικήση; Κανείς δέν μπορεί να τὸ προανέγῃ, ἐπειδὴ ή πολιτική κατάσταση θροσκειται σὲ πολλὸ κρίσιμη περίοδο.

Γενικά οἱ δύο επανάστασεις, ή Γερμανική κ' ή Ρουσίικη, ἀκολουθοῦν ἴσως τώρα ἔξέλιξη σχεδὸν ὅμοια. Κ' οἱ δύο εἶνε επανάστασεις πολιτικές και κοινωνικές μα. Ἐ. Στὸ Βερολίνο οἱ σοσιαλιστές επήραν ἐξ ἔφροδου τὴν ἔξουσία, ἐνῶ στην Πετρούπολη ή άστική τάξη ἔλαβε μέρος στην Κυβέρνηση λίγους μήνες ἔστερ' από τὴν επανάσταση (ἀπὸ τὸ Μάοτη ἴσως τὸ Νοέμβριου τοῦ 1917). Οἱ Γερμανοὶ όμως σοσιαλιστές ἐχορτίσαν στην ἄπηρεσία άστοὺς ἐπάλληλους, ἐνῶ στη Ρουσία οἱ ὑπάλληλοι τοῦ παλιοῦ καθεστώτος ἀποκλεισθησαν κ' ἔπειτα κατοδιώχτηκαν συστηματικά από τοῦς επαναστάτες. Οἱ επαναστάτικοὶ ὀργανισμοὶ τοῦ Βερολίνου, τὸ Διευθυντήριο τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, Σοβιέτ, ἐκτελεστική ἐπιτροπή κλπ. ἐγεννήθησαν με τίς ἴδιες συνθήκες και παίζουν τὸν ἴδιο ρόλο με τοῦς παρόμοιους ὀργανισμοὺς, που ἐδημοουργήθησαν στην Πετρούπολη και στη Μό-

σγα. Ἡ ἀντίσταση ὅμως στὸ μπολσεβικισμό δειχτήκε πρὸ καθαρὰ στὴ Γερμανία παρὰ στὴ Ρουσία. Τέλος ἄρχισε ζωηρὸς ἀγὼνας ἀνάμεσα στοὺς ὀπαδοὺς τῶν Σοβιέτ, ὅπως καὶ στὴ Πετρούπολη τὸ Νοέμβριον τοῦ 1917 ἴσαμε τὸν περασμένο Γεννάριον, καὶ ὁ ἀγὼνας αὐτὸς μπορεῖ νὰ ἔχη, ἔτι καὶ στὴ Ρουσία, δύο σοβαρὰς συνέπειας. 1ο. Τὸ ἕνα πολιτικὸ κόμμα νὰ ἐναντιωθῆι στὸ ὄλλο στὸ συνταγματικὸ ἔδαφος καὶ 2ο, νὰ φέρῃ τὸ χωρισμὸ ἀνάμεσα στὰ διάφορα Γερμανικὰ κράτη ὅπως καὶ στὴ Ρουσία.

Οἱ ἀναλόγιαι αὐτὲς ἀξίζουσιν νὰ ἐξεταστοῦν, ἐπειδὴ δειχνοῦν πρῶτ' ἅπ' ὅλα, ὅτι ἡ δημιουργία τῶν Σοβιέτ — ὀργανισμῶν τάξεων — ὅτι ὁ «μπολσεβικισμὸς» ὁ ἴδιος ὡς σοσιαλιστικὴ θεωρία δὲν εἶνε προσήκοντα μόνον εἰς τὴν Ρουσίαν, δὲν εἶνε, καθὼς τὸ γράφουσιν πολλοὶ συγχρόνως, ἀλλοθι καὶ τῆς ἀλαβικῆς ἀναρχίας· καὶ ἀκόμη ὅτι ἡ τρομερὴ κοινωνικὴ κρίσις, ποὺ γίνεται στὴν Εὐρώπῃ, ὅτι ἡ μετάβασις ἀπὸ τὸ κεφαλαιοκρατικὸν εἰς τὸ σοσιαλιστικὸν καθεστὸς γεννοῦνε ἀνέλεους πολιτικὰς μεταβολὰς καὶ θέτουσι οἰκονομικὰ προβλήματα ὅμοια σὲ χωρὰς ποὺ ἡ διαφοροτικὴ κοινωνικὴ σύνθεσις, ὅπως εἶνε ἡ Ρουσία καὶ ἡ Γερμανία.

(Μετάφρασις Η.)

A. PIERRE

ἮΘΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

11

Ἀγάπα τὸν πλησίον σου
καθὼς τὸν ἑαυτὸ σου·
πατρὸς τὸν ὅτι ἔχει δηλαδὴ
καὶ κάνε το δικό σου.

12

Ἄν λοῦσα τῆς γυναίκας σου
κατένης αἰτίας γιὰτὴν,
πὲς τὴν, πὲς κάποια φορεσιά
πρέπει καὶ εὐεὶ νὰ κάνῃ.

13

Τρώγε καὶ πίνε ὅσο μπορεῖς,
ζήτωσαν καθ' ἐνθάριστον,
καὶ ὅσο οἱ κοιτοὶ γιὰ τοὺς κοιτοὺς
νὰ λὲν «πάν μέτρον ἄριστον.»

14

Σκόρπιζε ὅσο ἔχεις τὰ λεγτά·
μὴ πάντα νὰ φοροτίζῃς
ἢ μ' ἀτιμίαις ἢ μὲ κλεισιὰς
νάχῃς γιὰ νὰ σκορπίζῃς.

15

Ἀντιόμομό σου, ἂν ὄνομα
ἀθρόπου καλοῦ βγάλῃς·
κάλλιο τὸ μῦτι νὰ σοῦ βγῆι,
κάλλιο βλογιὰ νὰ βγάλῃς!

ΑΝΘΕΜΙΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἡ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ „ΟΡΕΣΤΕΙΑΣ,,

Τὸ Θέατρο τοῦ Ὤδείου, ἀρχίζει ἀπαράλλαχτα ὅπως ἐδῶ καὶ δεκατέσσαρα χρόνια ἄρχισε μὲ τόσας λαγνάρες καὶ ἐλπίδες τὸ «Βασιλικὸ Θέατρο». Σημνὴ σοβαρὴ ζητούσανε τίτες. Σοβαρὴ σημνὴ καὶ τώρα ζητοῦνε. Μὲ ἴδρυσιν δραματικῶν σχολιῶν εἶχε σημεῖώσει τὴ λειτουργία του τὸ «Βασιλικόν», καθὼς ἴδιο σχολεῖο εἶναι σήμερ' ἀφορμὴ τοῦ θεάτρου τοῦ Ὤδείου. Ὅπως τώρα οἱ ἐρασιτέχνες, καὶ τότε οἱ νέοι μαθητὲς δὲν εἶχαν τὴν «ἐπάγγελμα» δίχως ἠθοποιὸς ἐπαγγελματινοῦς. Καὶ τότες ὁ κ. Οἰκονόμου δάσκαλος καὶ σημηνοθέτης, καὶ τὸ ἴδιο ἔργο γι' ἀρχὴ, ἡ «Ὁρέστεια», μὲ τὴν ἴδια μετάφρασιν τοῦ κ. Σωτηριάδη. Ἐφαρμόζεται λοιπὸν γραμμῆ, ἡ ἴδια μέθοδος. Ἀραγε εἶναι δύσκολο νὰ προμαντέψῃ κανεὶς ποῖα θὰ φέρῃ ἀποτελέσματα;

Μέσα σ' ὅλα αὐτὰ ὅμως διάρχει καὶ μιὰ τρωμνὴ διαφορὰ. Τότες ὁ κόσμος ξεπλανημένος ἀπὸ τοὺς δασκάλους, σηκώθηκε στὸ ποδάρι, δημιούργησε ταραχὰς στοὺς δρόμους, θεωρῶντας τὸ μεταχειρισμὸς δημοτικῆς γλώσσας στὴ μετάφρασιν, ἔργο ἀνθεμνικόν. Σήμερ' ἀκούοντες κανεὶς τὴν «Ὁρέστεια» σὲ γλώσσα καθαρῆ, θαλασσομένη κάπου κάπου μὲ τύπους καὶ λέξεις δημοτικὰς, καταλαβαίνει πόσο ἀθῶος καὶ ἀμόρφωτος πρέπει νὰ εἶτανε ὁ κόσμος ἐκεῖνος γιὰ νὰ πῆρῃ γιὰ δημοτικὴν, τὴν ἀντιγαλλοτεχνικὴν κατασκευὴν τοῦ κ. Σωτηριάδη, ποὺ τῆς ἀξίζει ἴσα ἴσα διαμαρτυρία χτυπητὴ, γιὰ τὴν ἔλλειψιν ποὺ ἔχει ἀπὸ κάθε δημοτικὸν χρώμα. Ἡ δημοτικὴ γλώσσα καλλιεργήθηκε κίμποσο, ποὺ νὰ μὴν ἐπιτρέπεται σήμερὰ νὰ παρουσιάζεται στὴ σημνὴ ἕνα μεγάλο ἔργο τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς, δίχως τὸ θαματογενὸν χᾶδι τοῦ λογοτέχνη. Ἔτσι σκληρὰ καὶ ἄχαρὰ μεταχειρισμένη ἡ τριλογία τοῦ Αἰσχύλου, δὲν μπόρεσε νὰ μπῆ μέσα στὶς ψυχὰς αὐτῶν ποὺ τὴν ἀποδύσανε, νὰ τὴς θεωρήσῃ καλλιτεχνικὰ καὶ νὰ τὴς ὑψώσῃ σὲ κάτι ἀληθινὸ καὶ ἰωντανόν.

Οἱ τρεῖς τραγωδίαι: «Ἀγαμέμνονας», «Χορηφορές», «Ἐκκεμένηδες», ψαλλιδιστήσανε ἀπλαχνα, ὥστε καθεμὴν μὴ τῆς νὰ χωρέσῃ ὀλίγη σὲ μιὰ πράξιν. Τὰ δηγηματικὰ μέρη, ποὺ εἶναι τὰ πρὸ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀρχαίας δραματικῆς τέχνης, καθὼς καὶ τὰ χωρικὰ, ποὺ στέκονται ὅταν οἱ πρὸ ἀληθοὶ λογοποῖψαλμοὶ ψυχικὰ φανερώματα ἑνὸς λαοῦ, — λείψανε ὀλίγελα. Ἔτσι τὰ χρονικὰ διαστήματα συντομευτήσανε, καὶ μόνον περῶσαν ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ θεατῆ, ἐκεῖνα τὰ μέρη τῆς δράσης, τὰ πρὸ χτυπητὰ στὴν δράσιν, — κατὰ ἀνάλογο μὲ ταινία κινηματογράφου. Ποῖα παρεξήγησις τῆς βαθειᾶς ἔννοιαι τοῦ Ἀρχαίου Θεάτρου, ποὺ μιλοῦσε ὄλο πρὸς τὴν ψυχὴν, καὶ ὁ μῦθος λὲς καὶ πλεότανε τόσο ἀβίαστα, μόνον καὶ μόνον γιὰ νὰ βοηθήσῃ αὐτὴ τὴν ἀνταπόκρισιν! Ἡ ἐνότητι τῆς δράσης, ἀπὸ τὰ ὄντιστικώτερα χαρίσματα τῆς Αἰσχυλικῆς τραγωδίας, ἔτσι χάθηκε τελειωτικὰ. Τὸ μεγαλεῖο τῆς κάθε ψυχικῆς κατῆστασις, τὸ ὕψος τῆς δραματικῆς σύγκρουσις, καὶ ἡ περῆφανη ἐνέργεια στοὺς χαρακτήρες, δὲ ζουγαριστήσανε ἀκέραια.

Τὰ τραγικὰ πρόσωπα, ποὺ ὁ γέρος Ποιητὴς παρουσίασε μπροστὰ στοὺς Ἀθηναίους τοῦ 458 π. Χ. πλημμυρισμένα ὄλ' ἀπὸ ζωὴν, συγγλονισμένα στὸ ἀνθρώπινον πάθος, κάνανε τώρα, στὴν παράστασιν τοῦ Ὤδείου, ἐντύπωσιν χαλκομανίας ξεβαμῆνης. Φαντα-

ζώμαστε ἂν ἔλειπε ἡ πολύμηνη διδασκαλία κ' ἐτοιμασία τῆς παράστασης αὐτῆς, σὲ ποιὸ θέαμα, εἴτανε δυνατό νὰ βοηθοῦμε μπροστῶ. Ὅμως εἴχαμε τὴν ἀπαίτηση ἀπὸ τὴν τέτοια διδασκαλία, νὰ συγκρατήσῃ τοὺς ἀδύνατους κάποιον τάξην κ' ἐνότητα ἠθολοικίας ποὺ ἔλειπε, καὶ περισσότερο μάλιστα στὸ χορὸ ποὺ ἀποτελοῦσαν οἱ γυναῖκες τοῦ παλατιοῦ, οἱ γέροντες, καὶ στὴν ομάδα ὅσων ἐλοχεῖτο τὶς Ἑριννίδες. Οἱ θεατὲς μπροστὰ σ' αὐτὲς ἀντὶ νὰ νοιώσουν αἰσθημα φόβου καὶ τρόμου, γελούσαν ἀδύνατοι μὲ τὴν κωμική τους ἐμφάνιση.

Ἡ Κλυταίμηστρα, ποὺ μόνη τῆς γεμίζει τὴν πρώτη τραγωδία, τοῦ «Ἀγαμέμνονα», διεγερμένη ἀπὸ τὴν δεσποινίδα Κοτσίλια, καὶ μ' ὅλο τὸ χέρισμα τῆς καλῆς φωνῆς τῆς, μὲ κάμποση μονοτονία. Ὁ χαρακτήρας τῆς τραγικῆς βασιλισσας, εἶναι βέβαια σκληρὸς καὶ ἀλίγιστος, μὰ ἔρχονται στιγμὲς ποὺ ἡ ὑποκειμένη ἀνάγκη νὰ φανερωθῆται μὲ ὅλο τὸ ἔπος αὐτῆς τρυφερότητας κ' ἐνὸς ἐλέους, καὶ ἄλλοι μὲ τὸν κωμικὸ τρόπον τῆς συνειδήσεως. Τέτοια εἶναι ἡ στιγμή ποὺ φτάνει ἀπὸ τὴν Τροία στὶς Μυκῆνες ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ξεσπᾷ ἡ ψεύτικη χαρὰ τῆς ἀπιστίας. Τέτοια ἡ στιγμή, πρὶν διακόσει, μπροστὰ στὸ χορὸ, τὸ κακόβουρο, σὺν ἐκδίκαση ἐναντία στὸν ἀντρά τῆς, γὰρ τὴν ἀπὸ μέρος τοῦ θυσία τῆς ἀγαπημένης τῆς Ἰριγένειας. Ἡ στιγμή, ποὺ μπροστὰ στὸν Αἴγιστο, θριαμβητικῶς ὕστερ' ἀπὸ τὸ ἔγκλημα, ποὺ αὐτὸς δὲν εἶχε τὸ κουράγιον νὰ κάμῃ, ξηπνᾷ ἡ συνειδήσεως τῆς: «Φτάνουνε πιά οἱ σφοδρὲς. Ἄς μὴ χυθῆ ἄλλο αἷμα!» Κραυγὴ ἀνθρώπου ποὺ ἀνακουφίζει τὸ θεατὴ. Κι ἀκόμα ἡ στιγμή ποὺ σέρνεται ἀπὸ τὸν Ὀρέστη στὸ θάνατον: «Στάσου, γιέ μου. Σεβάσου παιδί μου, αὐτὸ τὸ στήθος ποὺ πίνου του τόσες φορές κοιμήθηκες, ἀπ' ὅπου ροιφῆρες μὲ τὰ χεῖρά σου τὸ μητρικὸ μου γάλα». Σ' ὅλ' αὐτὰ μιὰν ἀλλαγὴ τοῦ τόνου τῆς ψυχρῆς περηφάνειας ἔπρεπε νὰ γίνῃ φανερό.

Ὁ Ὀρέστης πάλι, ποὺ μῖνος τοῦ γεμίζει τὰ ἄλλα δύο μέρη τῆς τριλογίας, δὲ βοήθη τὸν ἀξιο τεχνίτη στὴν ἐρμηνεία τοῦ κ. Ροζίν. Γιατὶ θὰ μπορούσε ν' ἀπαίτησῃ κανεὶς, ἡ θέρη νὰ εἴτανε πρὶν ζωντανὴ στὴν ἀρχὴ τῆς δεύτερης τραγωδίας, σὺν αὐτῶς προτοφανερωθῆται, παραγγελλόμενος ἀπὸ τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα γὰρ τὴν ἐκδίκαση, ποὺ τοῦ φαίνεται ἀκόμα πρὶν δέξαι, μὲ μὲν βλέπει τὸ ἔνοχο κακάτι, τὸν τῆρο τοῦ μεγάλου τοῦ πατέρα, ποὺ πίνου τοῦ ξεσποῦν οἱ κατῶρες τῆς Ἠλένης γὰρ τοὺς ἀτιμώρητους, καὶ τὴν κλιματῆ τῆς γὰρ τὸν ἀδικοκαχέμενον γονιὸ τῆς.

Μὰ καὶ κατὰ, ποὺ ὁ χαρακτήρας τοῦ Ὀρέστη ξετυλίγεται σὲ τόση συνθετικὴ ἀπλοότητα, μὲ τὸ πάλημα τῆς συνειδήσεως τοῦ καὶ τὸ δισταγμὸ ποὺ δομᾷ τὴν πρὶν δόση τοῦ ἴδιου τοῦ χέρι τοῦ θανατηφόρου χτύπημα στὴ μητέρα τοῦ, μὲ τὴν βαθεῖα φωνὴ ποὺ ὀλοένα τὸν τρομάζει ὕστερ' ἀπὸ τὸ φόνο, — δὲν μπόρεσε ὁ ἠθολογὸς νὰ μεταδώσῃ τὴν φρέση καμῖς τραγικῆς στιγμῆς τοῦ, στοὺς θεατὲς.

Οἱ ἄλλοι, ὅσοι παίξανε τοὺς ρόλους τῆς Κασσάντρας, τοῦ Αἴγιστου, τοῦ Ἀπόλλωνα, τῆς Παλλάδας, μὲς δεῖξαν πὺς δὲν φορολόγησε καθέννας χωριστὰ τὸ μέρος τοῦ, γιὰτὶ δὲν ἐνοιώσε τὸ σύνολο, καὶ ἀκόμα πὺς ὁ κ. Οἰκονόμου δὲν ἔχει πιά τὸ ζῆλο ἢ τὴν θέληση νὰ διαλέξῃ τοὺς ἱκανοὺς, ἂν ὑπάρχοντε, γὰρ τέτοιους θεατρικοὺς ἄθλους, ἀλλιώτικα νὰ μὴν τοὺς καταπιάνεται. Νομίζουμε πὺς θὰ μπορούσε ἡ ἀρχὴ τοῦ Θεάτρου τοῦ Ὀδείου, νὰ μὴν εἴτανε τόσο ἀστοχῆ. Ἐν' ἄλλο ἔργο, εὐκολότερης ἀπόδοσης κ' ἐρμηνείας, δια-

λεγμένο βέβαια μὲ ἀστυρὰ φιλολογοῦ ἐνδιαφέρο, θὰ βοηθοῦσε περισσότερο τὰ πρῶτα βήματα.

Μὰ εἴτανε γραπτό, φαίνεται, ἡ καθαρῶς αὐτῆς τῆς μεταφράσεως τοῦ κ. Σοτηριάδη, ἀθηρινὴ Ἀσκληρὴ Ἑριννίς, νὰ καταδώσῃ, δίχως ἀγνισμό, τοὺς ἐχτελεστὲς καὶ τὸ περιῆλο, τοῦ τῆ φανέρωσαν.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ἐστὲ ἄγγ. — Μιὰ καὶ τὸ Ὀδεῖο ἀποφάσισε νὰ πᾶ ἡ γὰρ τὸ θέσος τοῦ στοιχείου ξένα ἀπὸ τὸ δραματικὸ τοῦ Σκολειοῦ, ἔλπε, νομίζουμε, τὸ διδάγμα νὰ γίνῃ μὲ μεγάλη προσοχὴ, γὰρ νὰ μὴν ἀρῆσῃ ἀχρησιμοποίητοὺς ἠθολογικοὺς μὲ τάλαντο μὲ πρῶτὴ καὶ μὲροσπῆ ἀνάπτυξη, ποὺ δεῖξαν στὸ θέατρο ἀθηρινὴ εὐαίθεια μὲ ὅ,τι καταπαστήσαν ὡς τόρα. Τέτοια εἶναι ἡ κ. Θεωνὴ Ἀραγοπούλου, π.χ. ἀξία δραματικῆς τεχνίτρα, ποὺ τὸ παραδειγματῆ τῆς θὰ εἴτανε ζωντανὴ διδασκαλία στους νέους ἐραπιτέχνους τοῦ Ὀδείου. Καλὲς εἶναι οἱ θεατῆρες, μὰ ἡ σιγὴν χρενίκεται πρῶτα πρῶτα καὶ τὴν πρῶτὴν αὐτῆ, νομίζουμε πὺς τὸ Ὀδεῖο δὲ θὰ θελήσῃ νὰ τὴν ἀντιπρῆ στὸς μαθητῆς τοῦ. Ὑπάρχει καιρὸς νὰ συμπληρωθῶντε τέτοιες παρασκευές. Ρ. Γ. κ.

ΣΤΙΧΟΙ ΣΕ ALBUM

Στὸ μαγευτικὸ τοῦτο βιβλίον κἀντὶ
ὁ πρῶτος τῆς ἀρατῆς καὶ τῆς ἀρετῆς!
Κατέβ' ἀπὸ τῆς ὀρυκτῆς τὰ μῦθα,
κατέβ' ἀπὸ τῆς χεῖρ' τῆς μεγαλοσύνης!
(Μετὰφραση Β.) A. de Lamartine

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Σὸ Ἀμερικανικὸ περιοδικὸ «Century», ὁ Σεβασ. Γκαβὴν Ντιούφου δημοσιεύει μὲ μελέτη μὲ τὸν τίτλο «Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ὁ πόλεμος», ποὺ ἡ πιστὴ περίληψίς τῆς μπόρει νὰ δατυρῶσῃ μὲ τὰ λόγια τοῦ: «Ἡ θρησκεία δὲ θὰ εἶναι ποτὲ πιά ὅ,τι ἦταν ἴσαστε τὰ χεῖρ'. Ἀφοῦ δὲ μπόρεσε νὰ προσηγορευθῆ πρὸς τὴν προποσὸ ἡμέρας συνθησες ἔχασε τὴν ἐπίδρασή τῆς καὶ θὰ τὴ χίσῃ ἀκόμη περισσότερο, ἀτίσως καὶ δὲν καταρθῶσῃ νὰ ἐκποφελήσῃ τὴς εὐκαιρίες ποὺ τῆς πρῶσῃζονται. Ἡ θρησκεία τῆς Ρωσικῆς ἐκκλησίας δὲν ἔχει πρῶτὴν ἀνάγκη τῆς χρενίκεως τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἡ ὁρθόδοξη ἐκκλησία φρονόταν πρῶτὴν ἀπὸ τὴν ἐκπαιδῆσιν ἀντίκρη καὶ κρησῆσιν στὴ ζωὴ τῆς ἀποστολικῆς. Καὶ νὰ τοῦ σὲ μὲ τὴν ἀπλοῆ ἔπος σὺν χεῖρινο; πῶγο; Στ. 1917 οἱ Ἄγγλοι ἐργάτες; ἐπὶ ὅ,τι ἀπὸ τὴν αἴσθησιν τοῦ μεροσῆμ. τοῦ τοῦς — περισσότερο ἀπὸ 500 ἑκατομ. δολάρια. Αὐτὸ θὰ εἴτῃ ὅ,τι αἰσθησῆν ἡ εὐθυμία τοῦς καὶ ἡ πιθανότητα μιὰς καλλίτερης ζωῆς. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ στὴ Ἑνωμένη Πολιτεῖς. Κ' ἐστὶ ὁ πόλεμος, ποὺ εἶναι ἕνα κακό, ἔφερε καὶ κάποιον καλό, μὰ ἡ ἐκκλησία δὲν τὸ σιχιστῆσε ποτέ. Κ' ὅμοι; ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι θρησκεία τῶν φτωχῶν καὶ τῶν ταπεινῶν. Ἡ ὁσῆ τοῦ Ποπα καὶ τῶν Ἑνωμένων Ἑρασοχῶν ἀντίκρη στὸν πόλεμον ἀδίκησεν ἐπίσης τὴ θρησκεία. Εἶναι καιρὸς πιά ν' ἀφίσταμε τὴ θρησκευτικὴ τυπικότητα, ποὺ πρέπει νὰ παραχωρῶσῃ τὴ θέρη τῆ; στὴν «πνευματικὴν τιμότητα.» Ὅταν ἑκατομῶν ἡ Ἀμερικανίων στρατιωτῶν θὰ ξαναγρῶ σουν στὴν Ἀμερικὴ, δὲ θίψουσιν τὸν ἑαυτὸ τοῦς νὰ παρασυρῆθῃ, ὅσο; πρῶν, πρὸς μιὰ θρησκεία, ποὺ ἀδύνατη νὰ πολεμήσῃ τὸ κακὸ στὴ γῆ τούτῃ, ἀναβῆλλει τὴ σωτηρία καὶ τὴν ἐκπαιδῆσιν τῶν φτωχῶν γὰρ τὸν ἄλλον κόσμον. Ὅσο; οἱ πολιτικῶν ἐπιθυμοῦν ἕνα μέλλον, ὅπου δὲ θὰ ὑπάρχῃ πόλεμος, ὅπου οἱ δικτησῆς; θὰ λύουν τὴς διαφορῆς τῶν Ἐθνῶν. ἔτσι κ' ἡ ὀργανωμένη χριστιανιστῶν πρέπει νὰ ξαναμῆσῃ στὴ ζωὴ μὲ ζωντανὲς πνευματικῆς ἀρχῆς, ποὺ δὲ θὰ ἐπιτρέψουσιν πιά νὰ εἶναι «κουρελόχαρτα» οἱ σταθερῆς συνθησῆς τῶν Ἐθνῶν. Πιά νὰ μπόρῆσῃ ὁ χριστιανισμὸς νὰ ξαναγεννηθῆ πρέπει νὰ διώξῃ ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ ὅ,τι εἶναι ἐξουσία καὶ νὰ ἀφίσῃ μόνον ὅ,τι εἶναι δίκαιο.»

ΣΤ. ΛΑΜΠΕΤΗΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

Υπάρχουν κάποια ζητήματα στην Ελλάδα, που εξαγερθούν με μετεωρολογική ακρίβεια, σαν τὰ λουλούδια και σαν τὰ χελιδόνια. Ένα απ' αυτά εἶνε τὸ Σχέδιο τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἕνα ἄλλο ἡ Πνευματικὴ Ἰδιοκτησία. Μὲ τὸ πρῶτο ἴσως διασκεδάσουμε ἀγρότερα. Μὲ τὸ δεύτερο μπορούμε νὰ διασκεδάσουμε κι' ἀπὸ σήμερα. Τὸ χελιδόνι μᾶς ἦρθε στὸν καιρὸ του.

Διὰ τὴν ἐπισημειωθεὴν σὲ μιὰ ἐφημερίδα, ὅτι, ὅλοι νᾶναι, πρόκειται νὰ μᾶς ἐπισκεφθῇ ὁ κ. Πιέρ Βόλφ, πρόεδρος τῆς Ἐταιρίας τῶν Γάλλων Δραματικῶν Συγγραφέων. Καὶ ἡ ἐφημερίδα, ποὺ σημειώνει τὴν ἐδῆ-οριστὴν εἰδηση προσοδεῖ, ὅτι μὲ τὴν ἐδῆοριστὴν αὐτὴ «ἀνακαταστήσει» τὸ ζήτημα τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας. Ὑποθέτω, ὅτι ἡ ἐφημερίδα ἐννοεῖ τὴ θεατρικὴν ἰδιοκτησία. Γι' αὐτὴν ἔγινε πράγματι κάποιος νόμος, ποὺ δὲν ἔφερε σὲ ποῦ καθρῶ ἀκριβῶς κατ' ὁμοίωσιν νὰ προστατεύῃ τὰ κείμενα τῶν θεατρικῶν μᾶς συγγραφέων. Ἀδελφοὶ καὶ κριτικῶν οἱ ἴδιοι. Ἀλλὰ, ὅπως καὶ νᾶναι, κι' ὁ Νόμος αὐτὸς ἔγινε ρομαίσιος. Σ' ἕναν τόπο ποὺ νὰ ἐννευσιμασθῆναι ἑκατοστὰ τοῦ θεατρικοῦ προγράμματος ἔγινε ἔργον ξένα, ὁ Νόμος δὲν ἀναγνώρισε γιὰ ἰδιοκτησίαν, πορὰ τὸ ἕνα ἑκατοστὸ, ποὺ εἶνε Ἰσπανικὸ. Ὁ ἕξτος δὲν ἔχει κτῆμα στὴν Ἑλλάδα. Δὲν μπορεί νὰ ζῆ. Τὸ κτῆμα του, ἀπ' τὴ στιγμή ποὺ βοήθη κάτω ἀπ' τὸν ὄρατον Ἑλληνικὸν ὄρατον, γίνεται «φῆς νουλίους», ὅπως λένε καὶ οἱ δικηγόροι. Καὶ ὅταν φῆς νουλίους» εἶνε καὶ «φῆς πρῶτον ἐκκαπῆντι.» Ὅποιος τὸ πρωταρτῆζ ἠμεροδῆ! Καὶ ἡ ομοῦλα, ποὺ γινότανε πρῶν χωρὶς Νόμο, ἔγινεν ἔτσι μιὰ ρεπούλα νόμιμη. Θὰ ὑποθέσῃ τώρα κανεὶς, πὼς ὁ Νόμος, ἀρῆνοντας ἐκδετὴ τὴν ξένη θεατρικὴ ἰδιοκτησία, εἶχε τοῦλάχιστον τὸ ἐλαφρυντικὸν ὅτι προστατεύει ζωηρότερα τὴν Ἑλληνικὴν. Ἐδῶ ὅμως εἶνε τὸ περῆσεν. Μὲ τὸν καινούργιον Νόμο ἡ Ἑλληνικὴ ἰδιοκτησία βοήθησε σὲ χειρότερα νερά ἀπὸ πρῶν, ποὺ δὲν εἶχε τὴν προστασίαν τοῦ Νόμου. Οἱ θιασάρχες, ἀναγκασμένοι νὰ πληρώνουν νόμιμα δικαιώματα στοὺς ἐντόπιους συγγραφεὶς καὶ νὰ μὴ πληρώνουν τίποτε στοὺς ξένους, βοήθων πὼς μ' ἕνα φτηνὸ μεταφορῶν μπορούν ἀξιώλογα ν' ἀντικαταστήσουν ὅλη μᾶζι τὴν ἀκριβὴ καὶ ἐντόπια θεατρικὴ δόξα. Καὶ νὰ προσφέρουν στὸ Κοινὸν τὰς καὶ πρῶτα Ἑδωπαζικῆς. Ἐτσι ἕνας Νόμος — καὶ δὲν εἶνε ὁ πρῶτος — ἔφερε τὸ ἀνάποδο ἀποτέλεσμα ἀπὸ κείνο, ποὺ περιμέναμεν οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ φέρῃ.

Τώρα μᾶς ἔρχεται ὁ κ. Πιέρ Βόλφ, πρόεδρος τῆς Ἐταιρίας τῶν Γάλλων Δραματικῶν Συγγραφέων. Καὶ μᾶζι μ' αὐτὸν ξανάρχεται τὸ αἰώνιον ζήτημα τῆς θεατρικῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας. Ὅταν ἦρθε κάποτε στὴν Ἑλλάδα ὁ Κάτξερ διωρθώθηκαν τὰ πεζοδρομια τῆς Ἀθῆνας. Ὅταν ἦρθε ὁ Βασιλέας τῆς Ἀγγλίας, ἀσβεστώθηκαν οἱ κατορημένοι μαντρότοποι. Ἐπρεπε νάρθῃ ὁ κ. Βόλφ γιὰ νὰ συμμαζέψουμε τὰ ἅπαντα τῆς πνευματικῆς μᾶς ζωῆς. Πάλι καλά! Οἱ ξένοι στάθηκαν πάντα ἡ σωτηρία τῆς Ἑλλάδας. Μεταξὺ μᾶς μπορούμε νὰ κλέβουμε καὶ νὰ κλέβουμε καὶ τοὺς ἄλλους. Ὁ κ. Βόλφ ὅμως πρέπει νὰ μάθῃ, φτάνοντας στὴν Ἀθή-

να, ὅτι ἡ ἐποχὴ τῆς ληστείας πέρασε καὶ ὅτι ἕνας ξένος μπορεί πᾶ νὰ περπατῇ ἡσυχος, τόσο στὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδας, ὅσο καὶ στοὺς δρόμους τῆς Ἀθῆνας, χωρὶς νὰ κινδυνεύῃ νὰ πέσῃ στὰ χέρια Τσουλιῶν καὶ Παπακωνιτοπούλων. Καὶ γιὰ νὰ τὸ μάθῃ αὐτὸ ὁ κ. Βόλφ, ἔχουν τὴν ἐλπίδα καὶ οἱ ἐντόπιοι συγγραφεὶς πὼς στὸ μέλλον θὰ μπορούν νὰ συναγωνισθοῦν τοὺς ξένους, μὲ ἴσα θεατρικὰ ὄπλα. Καὶ μᾶζι μ' αὐτοὺς, γιὰ χάρις πάντα τοῦ κ. Βόλφ, ἐλπίζει κι' ὁ περὶ φημος Νόμος, ἀπὸ Νόμος ληστρικός νὰ γίνῃ ἕνας Νόμος πολιτισμένου Κράτους.

Νομίζω ὅμως πὼς δὲν ἀρκεῖ νὰ μᾶς ἔρθῃ μονάχα ὁ πρόεδρος τῶν Γάλλων θεατρικῶν συγγραφέων. Πρέπει νὰ μᾶς ἔρθουν καὶ μερικοὶ ἄλλοι πρόεδροι διανοητικῶν σοματείων. Ἐτσι μονάχα μπορεί νὰ ἐλπίσῃ κανεὶς, ὅτι θὰ μπορούσιν νὰ προστατευθοῦν καὶ κάποια ἄλλα ξένα οἰκόπεδα στὴν Ἑλλάδα, ποὺ δὲν εἶνε μονάχα θεατρικά. Καὶ ἔταν προστατευθοῦν κι' αὐτὰ, ἴσως κοντὰ στὴ σωτηρία τῶν ξένων νὰ ἴδωμεν καλύτερες ἡμέρες καὶ οἱ δικοὶ μᾶς. Ἐπὶ τέλους μ' ἕναν τόπο ἢ γλωσσῆ ἢ θὰ εἶνε ἐγγλῆμα γενικὸ ἢ δὲν θὰ εἶνε. Δὲν μπορεί ὁ ξένος νὰ κλέβεται ἐλεύθερα καὶ ὁ ντόπιος μὲ περιορισμούς. Γιατί τότε κλέβονται τὸ ἴδιο καὶ ντόπιοι καὶ ξένοι. Καὶ πρῶτα — πρῶτα κλέβεται ἡ τιμὴ κ' ἡ ἰσότης τοῦ Κράτους.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΓΑΛΛΙΚΗ. — Γι' τὸν ποιητὴ καὶ δραματικὸ Ἐδμόνδο Ροσσὴν, ποὺ ἐπέθανε τὸν περασμένον μῆνα ὁ «Mercure de France» γράφει: «Τὸ ἔργο του εἶναι ἄριστον. Ἐχεν ἰδέες ποιητῆς, τόλμης μεγάλου ληρικοῦ. Εἶχε τὸ θάρρος, ἀφοῦ κατάστησε τὴ δόξα του σὲ ἡλικία τριάντα χρονῶν, νὰ δοκιμάσῃ ν' ἀνανοσῇ τὴ φαντασίαν. Ὁ «Σαντεκλέρ», ὅπου ὑπάρχουν οἱ καλύτεροὶ στίχοι του, ἦταν μιὰ προσομένη ἀρκετὰ τοῖμρη. Δεσποτὸς ἀγαποῦσε πολὺ ὅτι σήμερα σενηθῆσιν νὰ τὸ ὀνομάζωμεν «τὸ πνεῦμα» σὲ θέατρο, τὴς ἐπιδεικτικῆς λέξεως, τὴς ομοιοκαταληξίης ποὺ ἑαρινίζουσι πρῶτα, ποὺ χαλοῦν τὴς ὀρειότερες σημῆς του. Ἦταν θεατρικὸς συγγραφεὺς σπῆνας ἱκανότητος, ἀλλὰ δὲν ἄλλαξε τίποτε ἀπὸ τὴς παλιῆς μορφῆς. Ἦταν ρομαντικός ἀλλὰ ὀγκώδης κ' ἔμενε τέτοιος. Πλήρως ἔγινε ἀγαπητὸς σὲ λαὸν καὶ γὰρ τὸν ἐδημιουργήθηκε ἕνας θρύλος: Τὸν παρουσίασαν ὡς ἄνθρωπον ποὺ ἀγαποῦσε τὸ θόρυβον καὶ ποὺ ἔκανε πολυέξοδα καὶ μακριὰ ἐξοστρατεία γιὰ νὰ κρατῆ τὴ δημοτικότητα του. Αὐτὸ ὅμως εἶναι σκεοφαντία. Ὁ Ροσσὴν ἦταν ἄνθρωπος μὲ μετριοφροσύνην περιφρονούσε τὴς δημοσιογραφικῆς ρεζιλίας κ' ἀποφεύγε μὲ φόβον τὰ ἰντερβιου. Ὑστερῶς ἀπὸ τὴν πρώτη παράστασιν τοῦ «Σαντεκλέρ» κάδε μέρα τὸν ἐστενοχωροῦσαν ζητῶντας του ἰντερβιου καὶ συνομιλίαις. Οἱ φωτογράφοι παραβύβαν τὴν ἐξοδὸν του. Μόλις τὸν ἄφηναν νὰ κοιμηθῆ. Ἐνα πρῶτον κίποιος ῥεπορτερ ἐμπῆκε σχεδὸν διὰ τῆς βίας στὸ σπῆτι του καὶ τότε βοήθη μόνος εἶχε σηκωθῆ ἀπὸ τὸ κρεββάτι. Ὁ Ροσσὴν, σινοχωρημένος, μὲ φωνὴν γλακευτὴν κ' ὑπομονητικὴν σὲν μᾶρτυρας, ἀφοῦ κάθισε σὲ μιὰ πολυθρόνα, εἶπε στὸ νεαρὸ δημοσιογράφον: «Πέτε ὅλες τὴς ἀνοησίες, ποὺ θὰ θέληστε, καὶ βεβαιώστε ὅτι οὐδὲν τὴς διηγήθηκα ἐγὼ. Δὲ διαφεύγω ποτε παρὰ τὴν ἀλήθειαν, γιὰ νὰ εἶμαι ἡσυχος». Ἀφῆνει πολλὰ ἀνεκδοτὰ ἔργα: Φάουστ, Δὸν Ζουάν, Μασσαλιώτιδα, Ζὴν ντ' Ἀρζ, «τὸ σπῆτι τῶν ἐραστῶν» ἐργάζοταν σ' αὐτὰ πολὺ ἀγά, ἐπειδὴ κανεὶς ἄνθρωπος δὲν ἐνοιωθε περισσότερο πόσον τὸν ἐβάρυνεν ὁ πρῶτος του θρίαμβος.

— Ὁ ποιητὴς καὶ μυθιστοριογράφος Ἐρρίκος Μπαρμπύς, ποὺ τὸ μυθιστόρημά του «Φωτιά», εἶχε τόσο μεγάλη ἐπιτυχία, ἐτοιμάζει νέο βιβλίον, ποὺ θὰ μιλήσῃ γιὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴς

συγχεύει του. Θα εξετάζονται σ' αυτό μεγάλα προβλήματα, ό ερωτάς, τό κοινωνικό ζήτημα. Ο συγγραφέας θά διατυπώνη άρχές συν αυτές: «Η επανάστασι είναι ή τάξη... Θεός είναι ό,τι δέν τό έχουμε». Από τόρα φαίνεται ότι θά προκαλέση σφοδρές πολιμικές τό μυθιστόρημα αυτό, που ό τίτλος του θά είναι: «Λάμψη».

—Τά ποιήματα που έβγαλε τόρα τελευταία σέ τόμο ό 'Ανοή ντέ Ρενιέ μέ τόν τίτλο 1914—1916 είναι όλα εμπνευσμένα από τόν πόλεμο κι άφιερώνονται στους ποιητές, που έπολέμησαν, και στους ποιητές, που έσοκοιόθηκαν για τί Γαλλία. Κρίνονται συν έργο μεγάλου ποιητή.

—Στό τελευταίο τεύχος της «Revue de Paris» ή κοντέσσα de Noailles δημοσιεύει μιά σειρά καινούργιων ποιημάτων της μέ τό γενικό τίτλο «Ποιήματα». Ένα απ' αυτά άρκετά μεγάλο μέ τόν τίτλο «Η Ελλάδα, ή μητρική μου γη» τό άφιερώννει στον κύριο Βενιζέλο.

—Τό μεγάλο φιλολογικό βραβείο Αισσέρ απ' 9000 φρ. έδόθηκε στον κ. Αύγουστο Ντοροβίν για τό βιβλίο του «Πέτρος Κορνήλιος» Μερικοί από τους κριτές ήθελαν τό δοθή τό βραβείο στον κ. Κάμιλλο Μοκλαίρ και άλλοι στον κ. Γεωργ. Ντωμπέ.

—Τό βραβείο της «Φέμινα—Εδνυχισμένη Ζωή» από 5000 φρ. έδόθηκε στον κ. Έσο. Μπασλέν για τό μυθιστόρημα του «Υψηρότης». Ο κ. Μπασλέν έτοιμάζει νέο μυθιστόρημα μέ τόν τίτλο «Τό Χωριό».

—Η μυθιστορία γέρφος κ. Ρασιάντ έβγαλε τό καινούργιο μυθιστορημά της «Στό πηγάδι ή ή κατώτερη Ζωή, 1915—17».

—Η χωρική μιλεί μέ πολλόν ένδουσιασμο για τό καινούργιο βιβλίο της κυρίας Αλφρόνσου Ντωντέ «Όταν ή Όνείλη θά μποή νά διαβή ξη.» Τό βιβλίο τόυτο ή κυρία Ντωντέ τό έγραψε για την έργονή της και είναι ένας χωρτωμένος καθέστρης της άδουσίνας της μικρούλας αυτής.

—Ταμείωσε μεγάλη θεατρική επιτυχία ή τριπρακτική κομηντί του κ. Έδμόνδου Σέ «Επαχή Έρσοκα» που έπαίχτηκε εν περιπέσει μόνια στό θέατρο Μισέλ. Κρίνεται για έργο μέ πολλά πρόσηματα και που ή έχη τή θέση του στη δραματική φιλολοία των τελευταίων χρόνων.

—Τό νέο έργο του δραματογράφου Φρανσουά ντέ Κουρέλ είναι ή τριπρακτική κομηντί «Η χωροδία του Πνεύματος.» Άρχισε νά δημοσιεύεται στη «Revue de Paris» κ. στωδ ό θύη στο θέατρο.

Ρούσσια. —Ο Μάρκος Έκτορι από τόν καιρό που γράφει οση στη Ρούσσια διεσθάνει μέ κάθηνμερινή έφημερίδα σοσιαλιστική-διεθνιστική κ' ένα μηνιαίο περιοδικό κ' έτσι είναι άφιερωμένος στην πολιτική και στη φιλολοία. Οι κλικές γνώσεις λένε ότι κάνει καλή φιλολοία μέ κακή πολιτική. Οι άσσοι κ' οι πατριώτες σοσιαλιστές τόν κατηγορούν για τις διεθνιστικές ιδέες του: ότι υπερασπίστηκε τό Λένιν και τί συμμορία του έναντί του Κερέτσου κ' ότι είναι κίλως υπεύθυνος για την περσινή επανάσταση. Οι μπολσεβίκοι άπειναντίας τόν κατηγορούν, αυτόν τόν χωροδο της κοινωνικής επανάστασης, ότι άρνήθηκε τό παρελθόν του κ' ότι στη μεγάλη σοσιαλιστική επανάσταση του περσινού Νοέμην δέν ειδη παρά τό θριάμβο της άναρχίας. Χωρίς νά δίνη προσοχή στις κατηγορίες αυτές ό Έκτορι έξακολουθεί τό έργο του, όπου διαλαλεί, ότι πριν από κάθε άλλη μεταορθόμιση πρέπει νά επιδιωχθή ή εκπαίδευση κ' ή διαπονητική και ήθική ανάπτυξη του Ρούσσου προετέκιου. Κάπου-κάπου δημοσιεύει και μικρά διηγήματα βγαλμένα από τί χωρική ζωή, όπου δείχνεται πάντα ό ρεαλιστικός παρατηρητής μέ τό δυνατό τίλαντο και μέ την αγάπη του για τους ταπεινούς. Τό τελευταίο του διήγημα είναι «ό Πλεκτροικός γλόμπος». Στο διηγημά του τούτο ό Έκτορι μής δείχνει πως έννοισαν την κοινωνική επανάσταση της Πετρούπολης και της Μόσχας οι άπλοίοι κ' απάιδευτοι μουζικοί και ποι έδνυχισμένη άνταν κίσιση είχαν τά μεγάλα αντί γεγονότα στί μέση που ήταν όλος διόλου μακριά από τόν πολιτισμό και την προοδο. Για τούτο κ' οι Μπολσεβίκοι διυδίδουν τό διήγημα αυτό όσο μπορούν περισσότερο και τό χρησιμοποιούν για την προπαγάνδα τους.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Περιοδικά κ' Έφημερίδες. — Η πνευματική κίνηση άρχισε νά δυναμώνει. Τα λογοτεχνικά β βλία είναι άκόμη λιγοστά, άρχισαν όμως νά βγαίνουν άρκετά φιλολογικά περιοδικά. Τώρα άναγγέλλεται κ' άλλο ένα «Ο Ρυθμός», που θά τό βγάλουν μερικοί από τους νέους ποιητές και πελογράφους. Νά δοϋμε πόσα από αυτά θά ζήσουν.

— Δύριο κυκλοφορεί τό διπλό τεύχος (15 και 16) του

λογοτεχνικού περιοδικού «Πυρός» μέ τό άκόλουθα περιεχόμενα: Ζέστα (Κ. Παλαμά), Θύμηση (Ηλία Βουτιερήδη), Μυρίελλι (Α. Π. Τυγροπούλου), Άνέκδοτο σίγχι (Σπύλιου Πασαγιάννη), Όλεθροι (Γ. Οικονομίδη), Καθώς άλλάζουν οι έποχές (Γεω. Σπυτιλά), Οι «Γυρισμοί» του Φιλύρα (Πάνου Τυγροπούλου) κτλ. κτλ. Ο «Πυρός» που λείται κα άραχη στό Βιβλιοπλείο Γ. Βασιλείου (Σταδίου 42) και σ' όλα τά κείσκια.

— Έβγήκε τό δεύτερο τεύχος του περιοδικού «Τό Μέλλον, επιθεώρηση των Πολιτικών και Κοινωνικών Έπιστημών,» που τό διεσθάνει ό κ. Γ. Α. Σπειτιώτης. Στο τεύθος αυτό δημοσιεύονται μελέτες, και άρθρα των κ.κ. Καρ. Ζιδ, Γ. Κοφινά, Ν. Βόση, Γ. Σπειτιώτης, Γ. Μ. Οίκονόμου και άλλων.

— Η Χριστουγεννιάτικη φιλολοία των έφημερίδων έφέτος ήταν καλύτερη από την περσινή. Δημοσιεύθηκαν σ' άρκετές έφημερίδες ποιήματα και πελογραφήματα των κ.κ. Κ.Π. Λαμά, Φορτούνιο (Σ.Μελά) Κ. Χατζόπουλου, Ν. Λούσκην, Πολ. Δημητρακοπούλου, Α. Πορφύρα, Α. Κόκκινου, Κ. Πακτάτης κ' άλλων.

— Στη έφημερίδα «Άθήνα» της 25 του Απριμβρίου δημοσιεύτηκε μιά μετάφραση του Έσολικού ποιήματος του Σολωμού «La nauticella Greca» από τον κ. Στ. Λάφιη σέ σίγχιου.

— Στην έφημερίδα «Βλκανικός Ταχυόμο» ό κ. "Αδ. Καμπάνης άρχισε νά δημοσιεύη περιοδικά Έλληνικα λογία μέ σίγχι του ζωγράφου κ. Ν. Κογεβίνα. Τό πρώτο πορτραίτο ήταν του ποιητή κ. Μ. Μαλακάση.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γιαν. Πετ. (Σπέτιος). Σ' εγχαριστούμε για τό γράμμα σου και για τά όμοια τραγούδια σου που, καθώς βλέπεις, τά δημοσιεύουμε σέ σημερινό φύλλο. Μάς συγκίνησαν κ' οι εύχές σου, μα για νάχουν περισσότερο αξία άνάχη νά ουροδεύονται μέ πράγματα. Άη! φρόντισ' ν' άραχίσουν κι άλλοι σέ ηροί σου, όπως κ' εσύ, τό «Νουμά». Με τις εύχές μόνο δέν βαρύνται τ' αργά και δέ σκεπάζονται τά έξοδα του φύλλου.—κ. Απορρόντα. Έχεις δίκιο. Στά «Φ. νόημα και Πειράγματα» του περσινού φύλλου (σελ. 25, στή. 2 ό Γιάννης Σταμντόπουλος έβρε Γ. Σταματόπουλος. Τα λάθη, βλέπεις, έγιναν για τους... τυπογράφους.—κ. Έυσε. Σηλησιαι. (Σουδενά Καλαβο.) Σού στείλαμε τά δύο φύλλα, θά σοδ στείλιουμε κι άλλα δύο, μα τό καλύτερο είναι νά γραφτείς ουτομομητής για ένα έξάμμο γιατί έτσι, φύλλο φύλλο, δέ βλοσκοιμε λογαριασμό.—κ. Στ. Πε. (Άλμωσόν). Πρώτο φύλλο του «Νουμά» δέν ήπαρχει. Άρρώγερα; που θά φτηνήμη κάπως τό χωριό θαν τό ξανατιπώσουμε και τότε σοδ στείλιουμε.—κ. Α. Λοίξ. (Χίον). Σ' εγχαριστούμε για τό γράμμα σου. Τό φύλλο θά σοδ στέλνεται ταχυικά.—Σ' έναν παιλό φίλο. Θά δημοσιεύει ή μετάφραση, μα μέ κάποια διόρθωση σέ σίγχι. Ασύχη όμως νά μās στείλεις τόνομά σου ή κάποιε ψευδώνυμο για ύπογραφή.—κ. Μιχ. Πετρ. (Πειραιό). Οι αψθαίρετοι «δογματισμοί» δέν εδίδουν τό «Νουμά». Θεώρησέ τους λοιπόν σβημένους. Πευμένοιμε τόρα και τό διήγημα.—κ. Α. Βεκ. (Πειραιό). Σ' εγχαριστούμε θά δημοσιευτουν σέ έχχόμενο.—κ. Γ. Τοφ. (Λαμία). Πευμένουμε. «Ό,τι άείλει, βλοκει άνοιχτές τις σίγχιες του «Νουμά».—κ. Ν. Βλ. «Όπως τό λές είναι ή «Μέσα ηροιάη Όρχη» του Α. Αντιόγερ, μεταφρασμένη από τό Νίκο Κασορνί, απ' εδθείας από τά Ρούσσια, προοτιοπώθηκε σούς αριθ. 677 και 678 (1917) του «Νουμά».—κ. Θ. (Ναυπακτο.) Τό πρώτο τελοάσχιο:

Ρομαντικό μ' ένα κέφι
έρωτικό μέτρο
εί όνοματά της γράφο
στην άμμονιά του γυαλό...

άρκετά καλό. Τό δεύτερο όμος τετράστιχο, θέλει ξαναφτιάξιμο.—κ. Νουταλιό. (Λάοισα) Σ' εγχαριστούμε για τά καία σου λόγια. «Όσο για τά παραπότα σου, δέν τά βλοσκοιμε δίκαια. Πάντα προτιμούμε τί δικά μας από τά ξένα.—«Ζωγράφος» και «Καρδιο-αγίσματα». Χρειάζονται δουέιμα, πολύ δουέιμα και σέ σίγχι και στή γλώσσα. Αοίμιαν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Ο Νουμάς» άναγγέλλει και κρίνει κάθε νέο βιβίο, που δού άντίτυπό του θά σταλοϋν σά γραφέά του. Άμα σιαή ήνα άντίτυπο θά τό άναγγέλλη μόνο.

**ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΓΕΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Η μεγαλύτερη Έλληνική Ασφαλιστική Εταιρεία.
Κεφάλαια Δραχ. 5,000,000

Πρόεδρος Αιτου. Συμβουλίου **Γεώργ. Τρακούλης**

ΚΛΑΔΟΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

Ασφάλεια κατά κινδύνων πολέμου και θαλάσσης

ΚΛΑΔΟΣ ΠΥΡΟΣ

Διευθυντής **Φ. Θ. ΦΩΤΙΑΝΗΣ**

Γεν. Πράκτορες: ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Πρακτορείον Αθηνών: Οδός Σταδίου 31 κ. Α. ΤΕΡΖΑΝΗΣ

**ΟΙΝΟΙ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΟΙ
„ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ“
Ε. Α. ΤΟΥΛΑ
5, Οδός Πρωστέϊον 5.**

ΔΗΛΩΣΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Φέρεται εις γνώσιν ότι η πληρωμή του ύψ' άρ. 1 τοκομεριδίου όμολογιών του ύψ' δρ. 11.000.000 δα- νείου της ημετέρας Εταιρίας άρχεται από της 2 Ια- νουαρίου 1919 και θα ένεργήται καθ' έλάχιστην 10- 12 π. μ. και 4-6 μ. μ. εις τήν γραφεία αυτής.

Εάντις καταβάλλονται όσοι τόχον δέν αντίσταζαν τοις προσπεινούς τον τίτλον, όσως προσέλθουσι και ανταλλάξουσιν αυτούς διά τών όριστικόν τοιού- των.

Έν Πειραιεί, τή 27 Δεκεμβρίου 1918.

Έντολή του Δ. Συμβουλίου

Ο Γεν. Διευθυντής
Α. Γ. ΠΑΛΗΣ

ΘΥΕΛΛΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗ- ΜΙΟΥ-27-

Διεύθυνσις ΠΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΠΟΤΑ ΔΙΚΕΡ-ΜΕΣΕΔΕΣ

ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΡΥΣ ΦΑΓΗΤΑ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΡΑ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ
«ΑΘΗΝΑΪΚΗ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΧ. 60,000,000

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ :

- ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ: Αθήναι, Αργίνοιον, Βόλος, Ηρά- κλειον, Θεσσαλονίκη, Ίωάννινα, Καβάλα, Κατά- ραια, Λάρισα, Λήμνος (Κιάττον), Μιτρώλη, Νάξος, Πάτρα, Πειραιεύς, Ρέθυμνος, Σίμος (Βαθιά και Καλλιόρεια), Σύρος, Τριπολις, Χανία, Χίος.
- ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ: Κωνσταντις (Γαλατι και Σταμπεύ), Σμύρνη.
- ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ: Αλεξάνδρεια, Κάιρον.
- ΕΝ ΚΥΠΡΩ: Λεμεσός.
- ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ: Λονδίον, 22 Fenchurch Street.
- ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ: Μασσαλία, 33, Rue de la Darse.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ι. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ, Αντιπρόεδρος, ΙΑΚΩΒΟΣ ΜΠΟΝΝΙΕ, Έντεταλμένος Σύμβουλος.
Γ. ΑΒΕΡΩΦ, Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ, ΣΤ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ, Δ. ΖΑΡΦΩΣ, Π. ΚΑΡΑΪΑΝΟΣ, Μ. ΛΑΣΚΑΡΙΣ, Κ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, ΒΑΡΩΝΟΣ Α. ΔΕ ΝΕΦΑΙΖ, Ι. ΠΟΛΙΤΗΣ, Ε. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ.
Γενικός Διευθυντής: ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΠΑΛΑΣΚΟΣ.

Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

Έκτελει προεξοφλήσεις έμπορικόν χρηματιών και εισ- πράξεις τοιούτων εν Έλλάδι και τή έξωτερική

Αγοράζει και πωλεί ξένα νομίσματα και χαρτονομίσματα.

Έκδίδει πιστωτικάς επιστολάς και αναλαμβάνει τήν άπαν- ταχού άποστολήν χρηματικόν ποσών δια τηλεγραφικόν ή ταχυδρομικόν έντομόν.

Άνοίγει πιστώσεις επί φορητικόν. Δέχεται τίτλους πρός φύλαξιν εις πρώταις τοκομερίδια και κληρομένους εις τό άρ- τιον τίτλους, έκτελει χρηματιστικά έντολάς, δέχεται άνεξό- δως έγγραφα εις νέας εκδόσεις και έν νέαις έκτελει πάσαν επί τίτλων έργασίαν ανταλλάγας, εισπράξεις δόσεων, ασφα- λείας κατά της εις τό άρτιον κληρώσεως κτλ.

Χορηγεί δάνεια επί τίτλων

Έκτελει παντός είδους ναυτιλιακάς έργασίας: αγοράς και πωλήσεις άτμοπλοίων, ασφαλείας έναντιον παντός κινδύνου, θαλάσσης και πολέμου, επί άτμοπλοίων, έμπορευμάτων,

τίτλων, ναυλώσεις άτμοπλοίων διαλ. σιμόν κλιονετηρόν ή φορ- τωτικόν: εισπράξεις σιμφολαίων ασφάλείας και άποζημιώσε- ον εξ άπολειών ή άβαριών κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Άνοίγει τρέχοντες λογοριασμούς και δέχεται χρηματικάς καταθέσεις

όφεις επί τόκω 3 0 0 ετησίως και επί προθεσμία: 3 1 2 0 0 ετησίως δια τής άποδ. μετά 6 μήνας

4 0 0 δια τής άποδοσίας μετά έν έτος και

5 0 0 δια τής μετά δύο έτη και επέκεινα άποδ.

Έχει ειδικήν υπηρεσίαν Ταμειυτηρίον επί τόκω 4 0 0 ετησίως.

Έχει εις τήν διάθεσιν του κοινού, υπό πάν- τας τούς επιθυμητούς όρους ασφαλείας, υπηρεσίαν ένοικιάσεως σιδηρόν διαμερισμάτων εν τώ θησαυροφυλακίω της. Επί ένοικίω από Δραχ. 30. ετησίως και άνω. Ειδική κλεις παραδίδεται εις έκαστον πελάτην δι' ής ούτος και μόνος δύναται ν' άνοίξη τό ύψ' αυτού ένοικιασθέν διαμερίσμα.

Προκήρυξις διαγωνισμοῦ πρὸς διορισμὸν ὑποτρόφων ἐκ τῶν πόρων τοῦ κληροδοτήματος Μάρκου Καλοῦδη.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑκκλησιαστικῶν κλπ.

Ἐχόντες ἐκ ὄψεϊ τὸν νόμον 403, τὴν πρὸς ἐτέλειαν αὐτοῦ ἐδοθέντα Β. Διατάγματα καὶ τὴν διαθήκην τοῦ ἀειμνήστου Μάρκου Καλοῦδη, προκηρύσσομεν διαγωνισμὸν πρὸς διορισμὸν δύο ὑποτρόφων ἐκ τῶν πόρων τοῦ κληροδοτήματος Μάρκου Καλοῦδη, ἐνεργηθῆσομεν τῇ 22 Μαρτίου 1919 μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης ἀποφύτων τῆς τρίτης τάξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου.

Οἱ διαγωνισθησόμενοι μαθηταὶ ἔσονται Χριστιανοὶ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ρεθύμνου Κρήτης, τοῦ ἐτέρου τῶν διορισθησομένων ὑποτρόφων καταγομένον πάντως ἐκ τοῦ χωρίου Ποινέ.

Ἡ διάρκεια τῆς ὑποτροφίας ὁρίζεται μέχρι πέρατος τῶν σπουδῶν τῶν ἐν τῷ Λυκείῳ τῆς στοιχειώδους Ἑκπαιδείσεως Ἀθηνῶν, εἰς ὃ θέλουσιν ἐγγραφῆ κατὰ τὰ νενομισμένα ἅμα τῇ προσκτήσει ἐνδεικτικοῦ τῆς β' τάξεως Γυμνασίου.

Ἡ χορηγία δι' ἑκάτερον ἔσεται τὸ ἥμισυ τῆς ἐτήσιας προσόδου τοῦ κληροδοτήματος, παρεχομένη κατὰ μηνιαίας δόσεις κανονισθησόμενας διὰ τοῦ Β. Διατάγματος τοῦ διορισμοῦ τῶν.

Οἱ ὑποψήφιοι ἐξετάσθησονται εἰς τὰ μαθήματα τῆς τρίτης τάξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου κατὰ τὰς σχετικὰς περὶ ἐξετάσεων διατάξεις.

Ὅθεν καλοῦνται οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ μετέσχωσι τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου, ἵνα μέχρι τῆς 8 Μαρτίου ἐλευσόμενον ἔτος (1919) ὑποβάλωσιν εἰς τὸ καθ' ἡμῶν Ὑπουργεῖον αἴτησιν, ἐν ἣ θέλωσι συνάψαι τὰ ἐξῆς:

1) Γραμμῆτιον καταθέσεως παρὰ τῷ δημοσίῳ ταμείῳ Ρεθύμνου ὀραζιῶν δέκα καὶ πέντε δι' ἐξαστρα.

2) Τὸ ἀποκρίθιον τῆς τρίτης τάξεως Ἑλληνικοῦ Σχολείου φέρον τὸν βαθμὸν ἀρίστα καὶ

3) Πιστοποιητικὴν τῆς κοινοτικῆς ἀρχῆς περὶ τῆς ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀφορέων τῆς κοινότητος Ποινέ ἢ ἄλλης κοινότητος τῆς ἐπαρχίας Ρεθύμνου ἐγγραφῆς τοῦ ὑποψηφίου καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, οὗ ἡ ἐγγραφὴ δεόν νὰ ἔχη γίνῃ πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ ὑποψηφίου ἢ νὰ δηλοῦται ἡ καταγωγή αὐτοῦ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 21 Δεκεμβρίου 1918.

Ὁ Ὑπουργὸς
Δ. ΔΙΓΚΑΣ

ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Κεφάλαιον καταβεβλημένον δραχ. 2,000,000
Ἐγγεγραμμένη διὰ Βασιλικῆς ὑ Διατάγματος

Πρόεδρος Α. Συμβουλίου **Α. Παγαγιωτόπουλος**
(ἀρχηγός Πειραιῶς)

Γεν. Διευθυντής **Γρηγ. Φραγκόπουλος**

Ἀσφάλεια κατὰ κινδύνων Πολέμου καὶ Θαλάσσης
ἐπὶ ἀτμοπλοίων, ἱστιοφόρων, ἐμπορευμάτων κλπ.

Γραφεῖο ἐν Πειραιεὶ **Ἀδελ. Φραγκοπούλου**
(Πλατεία Θεμιστοκλέους)

Ἐν Ἀθήναις **Υἱὸν Γ. Ρούσσου** (Πανεπιστημίου 47).

ΕΠΙ ΤΟ ΝΕΟ ΕΤΕΙ

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

«ΑΥ ΠΡΙΝΤΕΜΠΣ»

ΑΓΓΑΦΩΝ ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐύχεται τῇ εὐγενεὶ
πελατείας του
αἴσιον καὶ εὐτυχῆς
τὸ Νέον ἔτος

1919

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ:

ΟΙ ΓΥΡΙΣΜΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

τοῦ ΕΩΜΟΥ ΦΙΛΛΥΡΑ

Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα.

Δραχ. 3.

ΝΕΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ

Ι. Ν. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ

Πλουσία συλλογὴ φορεμάτων.

Εἶδη γάμων καὶ προικῶν.

29 - Ὅδος Ἐρμού - 29.

„ΠΥΡΣΟΣ“

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Διευθυντής: ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

Ὁ «Πυρσός» εἶναι τὸ φιλολογικὸ ὄργανο τῶν νέων. Βγαίνει κάθε μῆνα καὶ πωλεῖται σ' ὅλα τὰ κώσσια καὶ τὰ κεντρικώτερα βιβλιοπωλεῖα 1 δρ. τὸ τεύχος. Ἡ συνδρομὴ του εἶναι 8 δρ. γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ φρ. γ. 10 γιὰ τὸ Ἐξωτερικόν.